

**ELIMINACIÓ DE VEGETACIÓ INVASIVA
DE LES MURALLES DEL CASTELL DE TARADELL**

Emplaçament	CASTELL TARADELL
Municipi	08242 TARADELL
Província	BARCELONA

Francesc Rafat Prat, arquitecte col·legiat número 28.437-8, membre de l'Agrupació d'Arquitectes Experts Pericials i Forenses del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Màster en valoracions per la UPC, amb domicili al carrer Circumval·lació n 35, de Manresa., membre de l'Agrupació d'Arquitectes per la Defensa i Intervenció en el Patrimoni (AADIPA)

A requeriment de l'Ajuntament de Taradell

0. PRELIMINAR

Declaració de tatxes. (Art. 343 L.E.C.)

En compliment del que disposa l'article 343 de la Llei 1/2000, de 7 de gener d'Enjudiciament Civil, i com a perit manifesto el següent:

- 1r.- No tinc interès directe o indirecte en l'afer o en un altre de semblant.
- 2r.- No tinc ni he estat en situació de dependència o de comunitat o contraposició d'interessos amb alguna de les parts o amb els seus advocats o procuradors.
- 3t.- No tinc amistat íntima o enemistat amb cap de les parts o dels seus advocats o procuradors.
- 4è.- No concórrer cap altre circumstància, degudament acreditada, que em faci desmerèixer en el concepte professional.

Jurament (Art. 335.2 L.E.C.)

En compliment del que estableix l'art. 335.2 de la Llei 1/2000, de 7 de gener d'Enjudiciament Civil, manifesto sota promesa de dir la veritat, que en l'emissió de l'Informe del projecte he actuat i, si s'escau, actuaré amb la màxima objectivitat possible, que he pres en consideració tan el que podia afavorir com el que era susceptible de causar perjudici a qualsevol de les parts, i que conec les sancions penals en que puc incorré si incompleixo el meu deure com a perit.

ELIMINACIÓ DE VEGETACIÓ INVASIVA DE LES MURALLES DEL CASTELL DE TARADELL

Autor Francesc Rafat Prat

Data 20 maig 2025

INDEX GENERAL

0 RESUM

1. MEMÒRIA DESCRIPTIVA

1.1. INTRODUCCIÓ

- 1.1.1. Consideracions prèvies
- 1.1.2. Antecedents
- 1.1.3. Legislació específica
- 1.1.4. Objecte del projecte i objectius de desenvolupament sostenible

1.2. DESCRIPCIÓ DE L'ELEMENT

- 1.2.1. Situació i emplaçament
- 1.2.2. Classificació i qualificació urbanística
- 1.2.3. Règim de propietat
- 1.2.4. Règim de protecció
- 1.2.5. Context històric
- 1.2.6. Descripció dels treballs d'arqueologia de 1998 i 2020
- 1.2.7. Descripció de les intervencions arq.
- 1.2.8. Paral·lels arquitectònic i
- 1.2.9. Bibliografia

1.3. DESCRIPCIÓ DE L'ESTAT ACTUAL

- 1.3.1. Superfícies
- 1.3.2. Estabilitat global
- 1.3.3. Anàlisi antropològic i sociològic

1.4. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE DESBROSSA

- 1.4.1. Antecedents
- 1.4.2. Estat actual

- 1.4.3. Detall de l'actuació
- 1.4.4. Objectius i criteris d'actuació
- 1.4.5. Àmbit d'actuació
- 1.4.6. Justificació solució adoptada
- 1.4.7. Resum actuacions recuperació i adequació

2. MEMÒRIA INTERVENCIO DESCRIPCIO PROCES

- 2.1. Recerca arqueològica
- 2.2. Consolidació murs
- 2.3. Restauració murs
- 2.4. Adequació a la visita
- 2.5. Paviments fermes i drenatges
- 2.6. Desbrossa elements vegetals

3. ANNEXOS A LA MEMÒRIA

- 3.1. Control de Qualitat
- 3.2. Normativa d'aplicació
- 3.3. Gestió de Residus
- 3.4. Seguretat i Salut
- 3.5. Proposta contractista
- 3.6. Pla d'us i manteniment
- 3.7. Pressupost
- 3.8. Informe Arqueològic

RESUM

Dades bàsiques del monument

Denominació: Castell del Taradell (Castell de Can Boix)

Municipi: Taradell

Comarca: Osona, Vic (Barcelona)

Localització: Es situa al cim d'un promontori allunyat del nucli urbà i que predomina sobre la resta del municipi

Coordenades: E 442853.5, N 4635267.5 (ED50 UTM 31N)

Tipologia: Arquitectura defensiva.

Època: Al segle IX es troben les primeres notícies històriques

Ús primigeni: Fortificació històrica

Ús actual: Recorregut arqueològic pels vestigis del castell. Degut a la seva ubicació elevada també és mirador del paisatge

Estat de conservació: Com a castell esta en estat ruïnós. L'estat conservació de les restes és bo degut a diverses intervencions de sanejament dels murs.

Propietat: Propietat de l'Ajuntament de Taradell

Planejament vigent: Normes Subsidiàries de Planejament, aprovades el novembre de 1988 per la Comissió d'Urbanisme de Barcelona.

Protecció monumental: Declarat Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) classificat com a Monument històric, sota la denominació de Castell de Taradell. BCIN 1593-MH. R-I-51-5730. Decret 22/04/ 1949

Inclòs a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC) amb el número de registre 1796

1 MEMORIA DESCRIPTIVA

INTRODUCCIÓ

1.1.1. CONSIDERACIONS PRÈVIES AL PROJECTE

L'objecte del present projecte és la definició de la intervenció sobre el Castell de Taradell. Per tant s'explicita i descriu el desenvolupament dels treballs necessaris per la recuperació, no només del perímetre del recinte i de l'interior fortificat, sinó també de l'entorn immediat.

Es transcriu la recerca documental ja realitzada i s'explica la recerca arqueològica realitzada per posicionar amb rigor les dades que es disposen del bé patrimonial.

Amb la neteja, desbrossa i control arbori es posarà en valor el monument al fer-se intel·ligible el perímetre original de la fortificació. No es preveu la intervenció constructiva sobre les construccions existents i la neteja es farà de manera que no afecti els murs existents i per tant no sigui necessari cap modificació de l'estructura.

No es preveu cap intervenció arqueològica donat que ja han estat realitzades anteriorment i tampoc es preveu cap afloració de peces de valor històric – artístic que sigui necessari avaluar i salvaguardar. (Però necessària si es troba qualsevol indici)

La proposta d'intervenció es exclusivament de neteja, desbrossa dels murs i restes arqueològiques del castell.

Per una banda es dona valor al bé patrimonial al poder-se

visualitzar en la seva totalitat i també en les seves característiques constructives defensives

Per altra banda la neteja es una acció necessària per evitar danys estructurals en els propers anys, donat que els elements arboris penetren en les juntes i amb la seva expansió poden arribar a causar greus danys al mur.

L'actuació també facilitarà el recorregut , les circulacions i els punts d'observació per els visitants al be patrimonial.

Els resultats de la nova excavació fomentaran el replanteig del recorregut de visita

Els àmbits genèrics d'actuació en les intervencions sobre les ruïnes de bens patrimonials son:

RECERCA ARQUEOLÒGICA

No es realitza cap recerca arqueològica , per tant no es preveu cap excavació , ni intervenció estructural sobre els murs o restes existents. (si que es preveu la retirada de runes existents)

RECUPERACIÓ DE L'INTERIOR DEL RECINTE DEL CASTELL

No es realitza la consolidació dels murs , però si la neteja i extracció de tots els elements vegetals de les seves superfícies, superior , interior i exterior

Caldrà controlar i efectuar el drenatge i evacuació d'aigües.

RECUPERACIÓ DE L'EXTERIOR DEL RECINTE DEL CASTELL

No es realitza la consolidació dels murs , però si la neteja i extracció de tots els elements vegetals de les seves superfícies, superior , interior i exterior

Caldrà controlar i efectuar el drenatge i evacuació d'aigües.

ADEQUACIÓ A LA VISITA

Millora del recorregut de la visita amb possibilitat de reutilitzar elements existents per adequar-los a un nou traçat, millora de les circulacions i punts de vista o d'observació

1.1.2 ANTECEDENTS

Entre els anys 1984 i 1989 es van portar a terme sis campanyes d'excavació arqueològica al castell de Taradell, gràcies a l'impuls del Centre Excursionista de Taradell i a la col·laboració de l'Ajuntament de Taradell i la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Aquests treballs van culminar amb la consolidació i la restauració de la torre (1989) i de la resta d'estructures del castell (1992). Aquests treballs es poden resseguir amb detall a A. Caballé: "El castell de Taradell. Un exemple de fortificació medieval", *Ausa*, 179, 28 (2017), p. 73-89.

El conjunt també fou dotat d'una barana d'accés al castell per la porta principal, al sector de la torre circular.

Periòdicament, tant l'Ajuntament de Taradell com entitats excursionistes de l'entorn duen a terme petits treballs de retirada de brossa i eliminació de vegetació herbàcia a l'interior del recinte

1.1.3 LEGISLACIO ESPECIFICA

Les propostes del present projecte s'adiran a la legislació vigent:
Decret 179/1995, de 13 de juny, d'aprovació del Reglament d'Obres
Activitats Serveis dels Ens Locals.

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel que s'aprova
el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

Plec de Clàusules Administratives Generals de Contractació de
caràcter estàndard elaborat per la Diputació de Barcelona, de 13 de
gener de 2009.

I de manera especial:

Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol.

Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.

Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de
protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

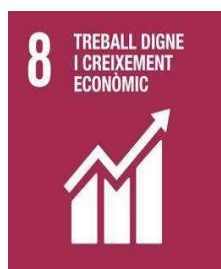
-

1.1.4 OBJECTE DE PROJECTE I OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS)

El present projecte fa referència a una proposta que té per objectiu
l'estudi, dignificació i millora de la visualització, interpretació i
recorregut de la visita pública al castell de Taradell, amb la finalitat
última d'ampliar el coneixement del monument, posar-ne en valor
els elements patrimonials i recuperar-ne l'aspecte original.

Aquesta iniciativa dona resposta a les necessitats actuals del
municipi i s'emmarca en el compliment dels Objectius de
Desenvolupament Sostenible (ODS), en concret els objectius núm. 8,
"Treball digne i creixement econòmic", i núm. 11, "Ciutats i
comunitats sostenibles". Aquests 17 objectius van ser adoptats per
l'Assemblea General de les Nacions Unides el 25 de setembre de

2015 i constitueixen l'eix central de l'agenda global per a l'any 2030. La Diputació de Barcelona assumeix aquest compromís i articula la seva acció de suport als governs locals de la demarcació d'acord amb els principis i línies estratègiques dels ODS.

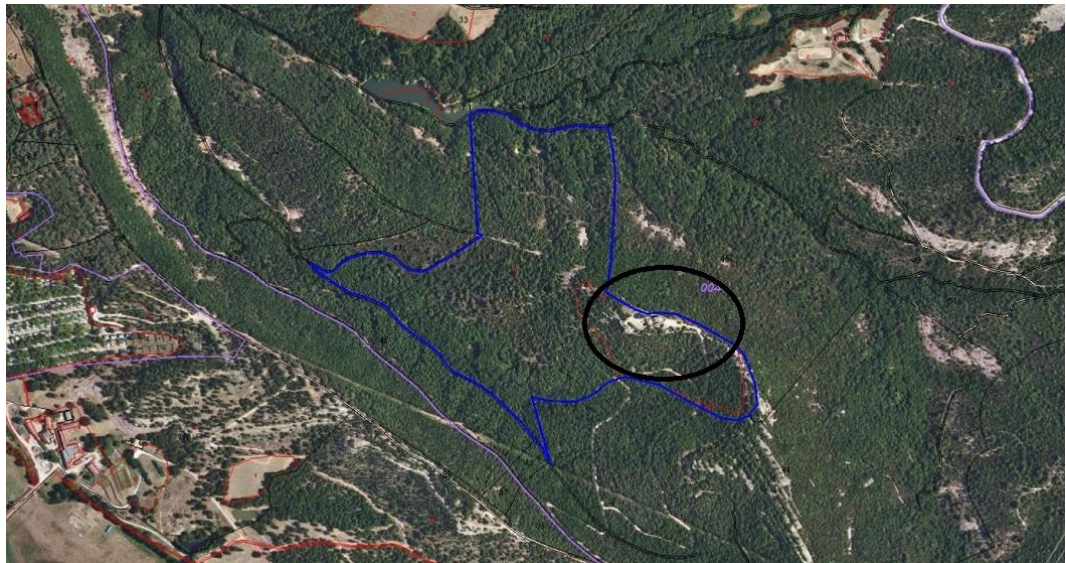
1.2 DESCRIPCCIO DE L'ELEMENT

1.2.1 SITUACIO I EMPLAÇAMENT

Taradell és un municipi de la comarca d'Osona. El municipi està conformat pel nucli urbà de la vila de Taradell, que presenta continuïtat urbana amb les urbanitzacions de Goitallops al sud i de La Roca al nord-est, i pels barris de Mont-rodon a l'oest i La Madriguera al nord.

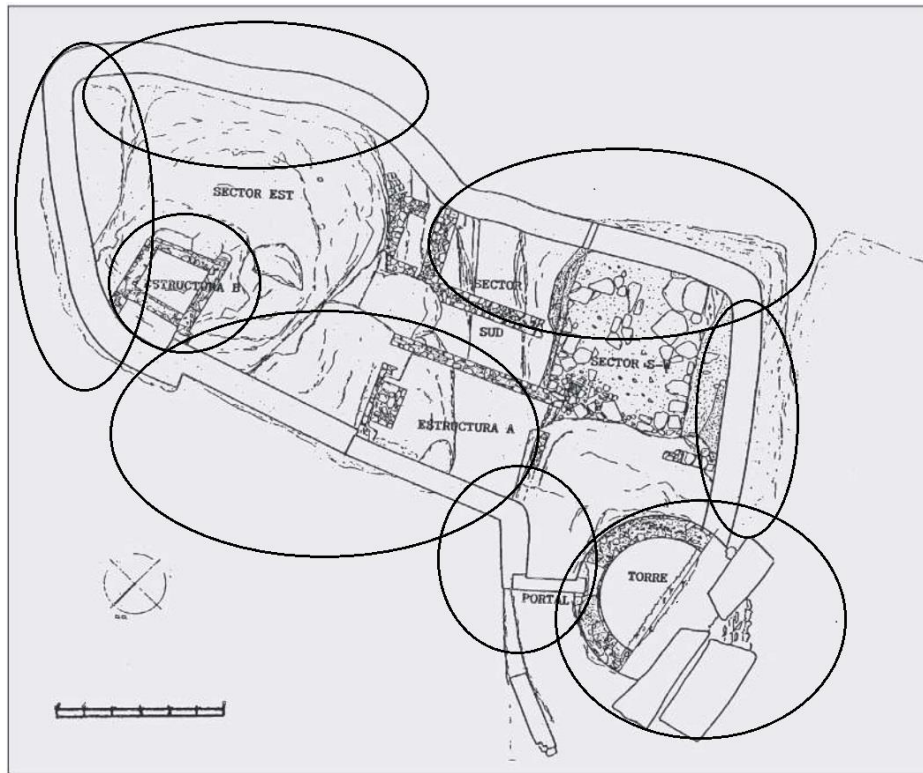
En la diversitat geogràfica i paisatgística , s'erigeix el castell del Tqradell una construcció defensiva situada a un promontori predominant sobre el territori

Situació 1

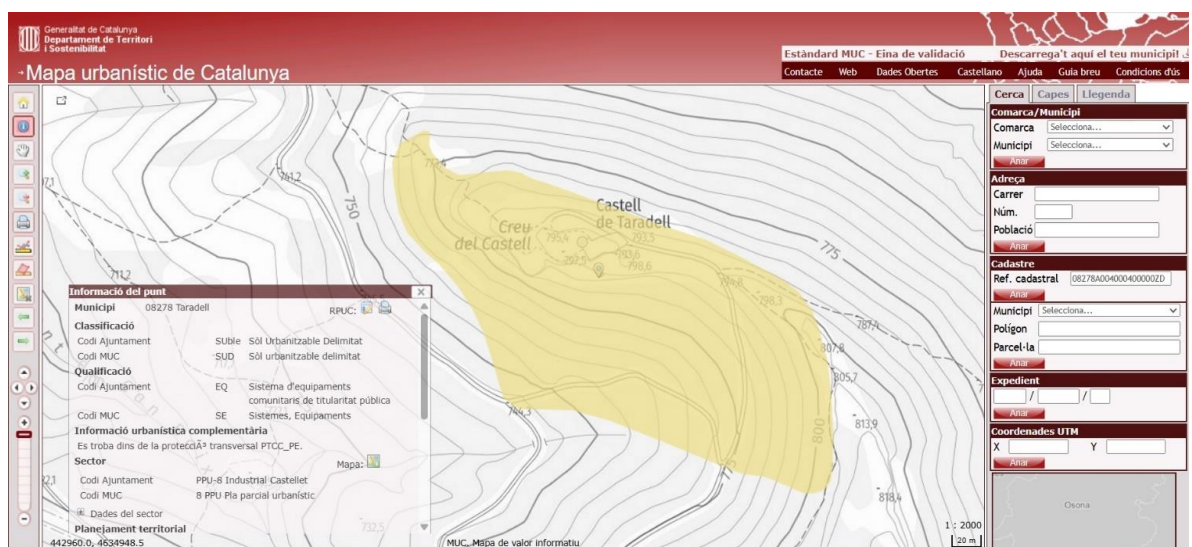
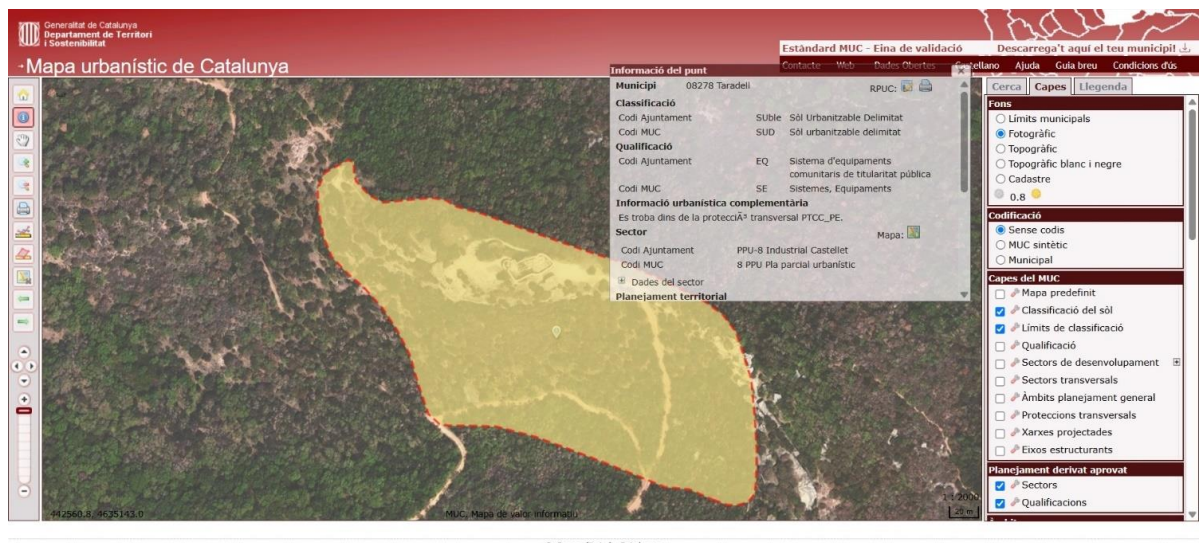
Situació 2

Zones d'afectació en tot a la muralla perimetral, cara interior i exterior , també en restes de l'interior del perímetre i en els accessos al castell

1.2.2 CLASIFICACIO I QUALIFICACIO URBANISTICA

L'àmbit es troba sotmès a les determinacions urbanístiques especificades al planejament del municipi de Taradell : Pla Ordenacio Urbanistica Municipal, Data aprovació: 24/02/2010. , així com al Pla territorial parcial de les Comarques Centrals i el Pla Especial de Protecció del Medi Natural (PEIN i Xarxa Natura 2000

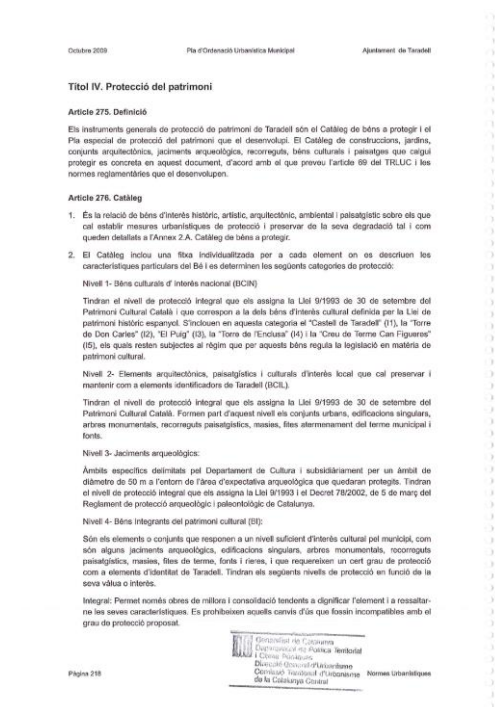

Segons el Pla General d'Ordenació Municipal del municipi del Taradell esta qualificat com a Equipaments Públics.

El Castell de Taradell esta inclòs en el Catàleg de Patrimoni que figura PGOM amb el numero de fitxa.

Normativa Urbanística

Protecció Patrimoni

1.2.3 REGIM DE PROPIETAT

La titularitat del Castell de Taradell és del mateix Ajuntament del municipi

GOBIERNO DE ESPAÑA

VICEPRESIDENCIA PRIMERA DEL GOBIERNO

MINISTERIO DE HACIENDA

SECRETARÍA DE ESTADO DE HACIENDA

DIRECCIÓN GENERAL DEL CATASTRO

CONSULTA DESCRIPTIVA Y GRÁFICA DE DATOS CATASTRALES DE BIEN INMUEBLE

Referencia catastral: 08278A0040004000002D

DATOS DESCRIPTIVOS DEL INMUEBLE

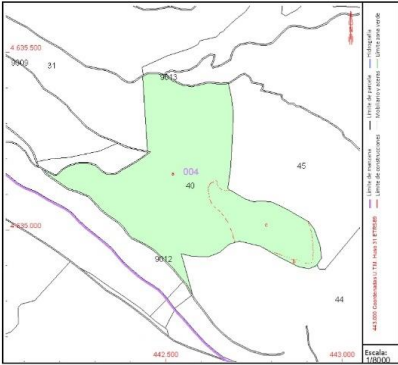
Localización:
Polígono 4 Parcela 40
CASTELL D'EN BOIX. TARADELL (BARCELONA)

Clase: RÚSTICO
Uso principal: Agrario
Superficie construida:
Año construcción:

CULTIVO			
Subparcela	Cultivo/aprovechamiento	Intensidad Productiva	Superficie m²
a	MT: Matorral	00	146.161
b	I: Improductivo	00	3.354

PARCELA

Superficie gráfica: 183.400 m2
Participación del inmueble: %
Tipo:

Este documento no es una certificación catastral, pero sus datos pueden ser verificados a través del "Acceso a datos catastrales no protegidos de la SEC"

Lunes , 12 de Mayo de 2025

GOBIERNO DE ESPAÑA

VICEPRESIDENCIA PRIMERA DEL GOBIERNO

MINISTERIO DE HACIENDA

SECRETARÍA DE ESTADO DE HACIENDA

DIRECCIÓN GENERAL DEL CATASTRO

CONSULTA DESCRIPTIVA Y GRÁFICA DE DATOS CATASTRALES DE BIEN INMUEBLE

Referencia catastral: 08278A0040004000001XF

DATOS DESCRIPTIVOS DEL INMUEBLE

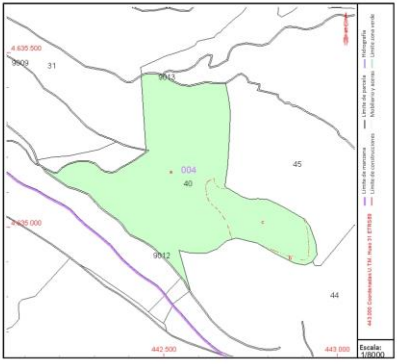
Localización:
Polígono 4 Parcela 40 P.P.U.8
CASTELL D'EN BOIX. TARADELL (BARCELONA)

Clase: RÚSTICO
Uso principal: Agrario
Superficie construida:
Año construcción:

CULTIVO			
Subparcela	Cultivo/aprovechamiento	Intensidad Productiva	Superficie m²
c	I: Improductivo	00	33.880

PARCELA

Superficie gráfica: 183.400 m2
Participación del inmueble: 100.00 %
Tipo:

Este documento no es una certificación catastral, pero sus datos pueden ser verificados a través del "Acceso a datos catastrales no protegidos de la SEC"

Sábado , 24 de Mayo de 2025

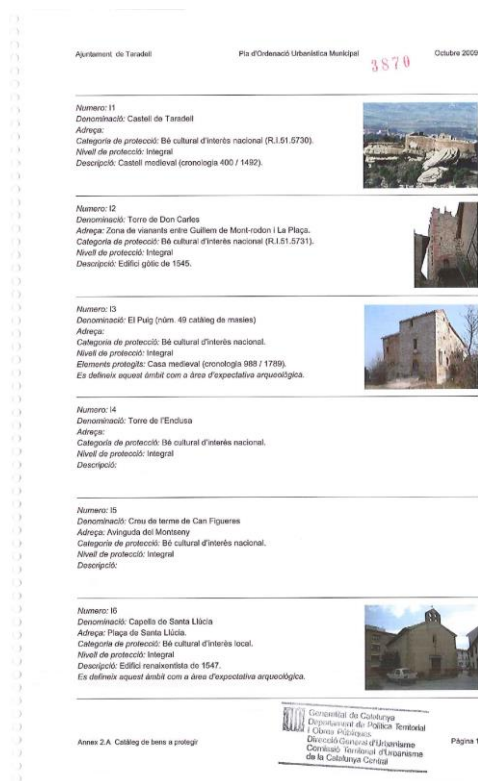
Localització referencia cadastral

1.2.4. REGIM DE PROTECCIO

Declarat Bé Cultural d'Interès Nacional BCIN, classificat com a Monument Històric, amb el número de registre 493-MH (R-I-51-5184), per aplicació del Decret de 22 d'abril de 1949, sobre protecció de castells (BOE 05.05.1949). Inclòs a l'article 1.9 sobre Edificis d'Interès Històric i Arquitectònic de les NNSS.

Declarat Bé d'interès cultural BIC el 8 de novembre de 1988 amb l'identificador RI-51- 0005184.

Està inclòs a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (IPAC 1982, de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català, definit a la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del patrimoni cultural català) amb l'identificador 569.

Catàleg Patrimoni

1.2.5. CONTEXT HISTORIC

Descripció.

Des del punt de vista arqueològic, s'ha proposat l'existència d'un nivell d'ocupació datat entre els segles IX i X —contemporani de les primeres referències documentals—, els vestigis més antics conservats corresponen a un moment comprès entre finals del segle X i inicis del segle XI.

D'aquesta fortalesa d'època romànica, es conserva la base d'una torre de planta circular, construïda directament sobre la roca mare, amb un diàmetre exterior de 6,5 metres, així com un fragment de mur de 7,25 metres de llargada en aquest mateix sector. L'aparell constructiu d'ambdues estructures es caracteritza per la disposició

de lloses de pedra planes i primes, col·locades en filades horitzontals i lligades amb un morter compacte. A la part superior del mur es conserva un notable tram executat amb la tècnica de l'*opus spicatum*.

L'estructura d'una capella, possiblement datable a finals del segle XII, sembla correspondre a una fase lleugerament posterior. Aquesta presenta una planta rectangular de 6,25 metres de llargada per 3,82 metres d'amplada, sense absis destacat, i es troba adossada al parament nord del recinte emmurallat.

La resta de murs del castell han estat construïts amb carreus desbastats disposats en filades que, tot i tendir a l'horitzontal, presenten certa irregularitat. Aquests carreus estan lligats amb un morter molt pobre, compost principalment de sorra i argila. La major part d'aquestes estructures correspondrien, probablement, a la reforma promoguda per la família Vilademany a finals del segle XIV..

Història.

El castell de Taradell, també conegut com a Castell de Can Boix, està situat a 2,2 km al sud-est de la població de Taradell i coronant un cim de grans penyes. Fu un dels primers castells termenats en el context de la conquesta d'Osona pel comte Guifré I

. El territori jurisdiccional del castell comprenia els actuals termes de Taradell, Viladrau i Santa Eugènia de Berga, a més del casal de Mont-rodon, al municipi actual de Tona, i de la parròquia de Santa Maria de Vilalleons.

Les primeres notícies de la seva existència es remunten a l'any 893, quan consta el "*termini castri de Taradello*". Sembla que el domini eminent del castell va estar en poder dels comtes de

Barcelona, per bé que a la segona meitat del segle XI es documenta una nissaga de senyors propis que en van prendre el nom i que hi van romandre fins que, a finals del segle XII, Tiburgueta de Taradell va casar amb Pere de Vilademany.

Els Vilademany van mantenir el domini del castell fins més enllà de l'Edat Mitjana, per bé que a partir del segle XVI les seves funcions militars van decaure en benefici de les fortificacions pròpies de la sagrera i vila de Taradell. Consta com a masoveria durant l'època moderna i en el decurs del segle XVII va quedar definitivament abandonat.

1.2.6 DESCRIPCCIO TREBALLS ARQUEOLOGIA

No es preveu cap intervenció en el subsol i per tant no es necessari realitzar treballs d'arqueologia, tampoc s'incideix sobre els paraments i no cal disposar d'arqueologia vertical.

No obstant si en el transcurs del treball de desbrossa es fes alguna descoberta , caldria avisar, parar els treballs sobre la part afectada i sol·licitar la col·laboració d'un tècnic arqueòleg.

1.2.7 DESCRIPCCIO INTERVENCIONS ARQUITECTONIQUES

No es preveu realitzar cap intervenció arquitectònica , no es modifiquen ni murs , ni coronaments ni restes .. Es treballa sobre els murs però amb cura i de manera que no afecti l'estructura., es realitza el desbrossat sense malmetre l'arquitectura existent

1.2.8 PARALELS ARQUITECTONICS

Les intervencions sobre ruïnes , en les que exclusivament es realitza el desbrossat son nombroses , es citen alguns exemples Castell de Sant Iscle de Vidreres (La Selva) de majors dimensions que el Castell de Taradell.

Castell de Guimerà (Urgell)on la seva torre de l'homenatge domina el recinte.

Castell de Sant Miquel de la Vall, també conegut com a Castelló Sobirà de Sant Miquel de la Vall, o Castell de Sant Gervàs és un castell dins el terme municipal de Gavet de la Conca, al nord del massís del Montsec de Rúbies (Pallars Jussà

Castell del Brull (Osona) en estat semblant al de Taradell

1.2.9 BIBLIOGRAFIA

Llibres

AADD, "Inventari del patrimoni arquitectònic. Parc Natural del Montseny", 1997.

ARRIBAS, Arcadio, Projecte de "Definició del recorregut d'accés al Castell del Brull", SPAL, gener de 2012

BERNAGES, Georges, "Encyclopédie Médiévale d'après Viollet-le-Duc". Bibliothèque de l'Image, Tours, 1996. Compendi del "Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XI au XVI siècle" volum 1, 1868.

CARRERAS CANDI, Francesch, "Geografia General de Catalunya", Establiment Editorial de Albert Martín, Barcelona 1905-1920.

CASTAÑERO SUBIZA, Bernabé, "Los castillos catalanes del siglo X. Circunstancias históricas y cuestiones arquitectónicas", Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 1996.

CATALÀ ROCA, Pere (dir.). "Els castells catalans", volum IV de la segona edició de 1993, "Castell del Brull", p.755-765. Barcelona: Rafael Dalmau. Editor, 1967-1979.

Ferran Pelegrina i Associats, "Pla d'Ordenació Urbanística Municipal El Brull", aprovació inicial d'octubre de 2012.

CUCURELLA PINILLA, Marc, "Inventari de Patrimoni del terme del Brull", "Mapa de patrimoni cultural del Brull", Ajuntament del Brull i Diputació de Barcelona, abril de 2012.

GIRONÈS VILARDEBÒ, Jordi, "Castells catalans", "Brull" gener de 2010.

GONZÁLEZ, Antoni; SPAL, "Conservació preventiva: última etapa. Memòria SPAL 1999-2001", CAPÍTOL "Restes del castell medieval. El Brull", 2006.

PLADEVALL, Antoni; Vigué, Jordi. (dir.). Catalunya romànica. 27 vol. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1984-1999.

PLADEVALL, Antoni. "El Brull. Un terme entre la Plana de Vic i el Montseny". Diputació de Barcelona, 1998.

PUIG I CADAFALECH, J., L'Arquitectura romànica a Catalunya, Minerva primera sèrie: Col·lecció popular dels coneixements indispensables, vol. XXXIII, Ricard Duran i Alsina: Impressor-llibreter: Boqueria, 20, Barcelona 1920. Y la segunda edición facsímil, vol. III.1, IEC y Despartament de Cultura, Reproducido por Cromex S.A. y encuadernado por Freixas S.A., Barcelona 1983.

VINYOLES, Teresa-Maria (coord.); GALLEGÓ, P.; GONZÁLEZ, M.; MARSINACH, M.; MUÑOZ, N.; RUBIÓ, A.; VARELA, E.; VINYOLES, T-M., "Ús de l'espai en els castells i torres dels segles XIV i XV"

VIOLLET-LE-DUC, E.E., "Dictionnaire raisonné de l'architecture française du XI au XVI siècle" volum 1, 1868.

VIOLLET-LE-DUC, E.E., "Le Cité de Carcassonne", 1888.

Articles de revistes

ADELL I GESBERT, Joan Albert, "Els castells altmedievals: espais de residència i defensa", Lauro: revista del Museu de Granollers, 19 (2000), p. 41-73

BOLÒS I MASCLANS, Jordi. Revista Finestrelles, "Els castells medievals catalans" (p. 71-96), número 6, 1994.

MENCHON, Joan, "Treballs arqueològics al Castell del Brull (Osona). Resultats de la intervenció de 1998", AUSA XXVIII, 179 (2017), p. 41-73

OCAÑA I SUBIRANA, Maria, "Castells i fortalezes medievals d'Osona. Presentació del monogràfic", AUSA Patronat d'Estudis Osonencs Vol. 28 (AUSA XXVIII), Núm. 179 (2017) Número format per un bloc monogràfic sobre "Castells i fortalezes medievals d'Osona" i un bloc miscel·lani d'articles d'altres temàtiques, p. 7-8

PRATDESABA I SALA, Albert, "Les fortificacions osonenques del període medieval. Estat de la qüestió arqueològica", AUSA XXVIII, 179 (2017), p. 9-22

Més informació (bibliografia SPAL):

ADELL, J.A., "Castell del Brull", "Catalunya romànica" Volum II: Osona I. Barcelona, 1984, p.152.

MENCHON, Joan, "Resultats de la primera campanya d'excavació al castell del Brull (Osona, Barcelona)". Actes del congrés "Els Castells Medievals a la Mediterrània Nord- occidental, Arbúcies 2003", Girona, 2004, p.483-490.

SUREDA, M.J., "Nota sobre el capitell esculpit trobat al castell del Brull (Osona, Barcelona)", Actes del congrés "Els Castells Medievals a la Mediterrània Nord- occidental, Arbúcies 2003", Girona, 2004, p.491-494.

AADD, "Els castells catalans", 1973

AADD, "Catàleg de monuments i conjunts històrico-artístics de Catalunya, 1990

AADD, "Gran Geografia Comarcal de Catalunya", volum 1, Osona, 1981

VILAMADA, I, "Pre-informe sobre la restauració del Castell del Brull", 1997

WEBS

<http://castellscatalans.blogspot.com/>

1.3 DESCRIPCCIO ESTAT ACTUAL

El castell de Taradell es situa en la part alta del turó i disposa d'un recinte tancat i una torre de forma aproximadament circular La torre esta entre la façana nord i la façana oest i disposa d'un diàmetre construït d'uns 6,00 m . La façana nord de forma adaptada al terreny disposa d'una façana de 18,50 m de llarg i un encaix amb la torres de 2,50 m i 3,00 m disposa de la porta d'accés al recinte donat que el terreny esta aproximadament a la mateixa cota que l'interior del castell. La façana oest es d'una llargària de 9,30 m. La façana est es de 10,40 m i la façana sud es de 12,20 m mes 12m50 m amb un encaix d'unió de 3,00 m

1.3.1 SUPERFÍCIES

Resum de superfícies a intervenir

Àmbit d'actuació

ÀMBITS O ESPAIS

Perimetre Castell	85,00 m
Superficie àmbit interior	383,00 m ²
MURS EXTERIORS	
Murs interiors + exteriors	144,00 ml
Alçaria variable entre 0,80 i 4,50 m	

Donat que l'alçaria dels murs es variable i que la sobre posició entre les especies a desbrossar es mínima , la superfície a desbrossar es suficient comptabilitzar-la per metres lineals de treball

Ortofoto alçat nord . Diputació

Ortofoto alçat sud. Diputació

1.3.2 ESTAT GLOBAL

A nivell global els murs del castell no presenten cap lesió d'origen mecànic que comprometi la seva estabilitat.

Així mateix el perímetre mur del recinte presenta un preocupant estat degut al creixement descontrolat, i durant molt temps de la vegetació.

Durant l'execució dels treballs de desbrossa s'haurà d'anar consolidant i falcant els murs o panys de mur que ho necessitin per evitar desploms o pèrdues de verticalitat i estabilitat. S'hauran de prendre mitjans de seguretat per evitar situacions de perill degudes a la pendent.

En línies generals, l'estabilitat global es bona però en el moment d'iniciar les excavacions s'haurà d'anar amb molt de compte per no variar les condicions d'estabilitat i equilibri actuals. O en el seu defecte, procurar la incorporació de mitjans auxiliars com tornapunts o puntals que ajudin a preservar els elements durant els treballs sense causar danys.

Actualment existeix vegetació de diversos tipus en totes les cares del castell , a diverses alçaries i de diversos tamanys

També hi ha la presència de factors microbiològics degut la retenció d'humitat de les zones on reben menor radiació solar ha provocat un ambient estable. L'aparició de líquens, en aquestes estructures, mostren una bioalteració cromàtica en forma de biodipòsits superficials, tot i així, les estructures es mostren estables.

1.3.3 .ANALISI ANTROPOLOGIC I SOCIOLOGIC

El Castell de Taradell forma part de les modernes tradicions vinculades a l'excursionisme i el turisme cultural. El Castell representa un monument de gran valor icònic i antropològic de tot el territori. La intervenció planteja la posada en valor del castell,

El castell representa un monument de gran valor icònic i antropològic de tot el territori. Les festivitats i efemèrides de Taradell, així com moltes vinculades al municipi, es donen cita als voltants del turó del Castell que apleguen un bon nombre de visitants.

1.4 DESCRIPCCIO DEL PROJECTE DE DESBROSSA

1.4.1 ANTECEDENTS

Entre els anys 1984 i 1989 es van portar a terme sis campanyes d'excavació

arqueològica al castell de Taradell, gràcies a l'impuls del Centre Excursionista de Taradell i a la col·laboració de l'Ajuntament de Taradell i la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Aquests treballs van culminar amb la

consolidació i la restauració de la torre (1989) i de la resta d'estructures del castell (1992).

Periòdicament, tant l'Ajuntament de Taradell com entitats excursionistes de l'entorn duen a terme petits treballs de retirada de brossa i eliminació de vegetació herbàcia a l'interior del recinte. Però són intervencions puntuals i sense periodicitat prefixada.

1.4.2 ESTAT ACTUAL

La manca de treballs de manteniment en el castell a partir dels treballs ressenyats en l'apartat anterior han provocat una problemàtica general de creixement de vegetació invasiva tant en la base rocallosa del castell com en els seus propis paraments. Aquesta vegetació és tant arbòria (alzines i figueres) com trepadores (heures).

Pel que fa a la vegetació arbòria, es troba tant a la base rocallosa del castell, afectant amb les seves branques els paraments més baixos, com els esperons que aquesta base presenta a diferents alçades. Els arbres arrelats en aquests esperons plantegen una problemàtica més greu per la conservació dels murs, ja que les arrels s'endinsen en els paraments pobrament lligats amb el morter de sorra i argila, posant en perill la solidesa de panys de parets sencers. Aquesta problemàtica es troba en tots els murs.

Zona accés . Vegetació en diversos llocs

Pel que fa a la vegetació trepadora, la problemàtica es concentra a la paret nord i, per les dimensions de la vegetació crescuda, es considera de molta gravetat per la conservació de tot el pany de paret. Per la mateixa baixa qualitat del morter i per la grandària de les plantes, es tracta d'hores amb una gran capacitat de penetració a la base de les parets així com, a través del morter de sorra, a aquestes mateixes. Aquesta problemàtica és especialment greu al mur Nord.

Zona accés . Vegetació en diversos llocs

1.4.3 DETALL DE L'ACTUACIÓ.

Cal executar tasques de desbrossa vegetal per garantir la conservació de els murs del castell en les millors condicions possibles. per evitar els processos de degradació i garantir la conservació de les estructures en les millors condicions possibles.

Tala selectiva d'arbres situats a l'exterior del recinte emmurallat amb branques que recolzen en els murs.

Tala sistemàtica i eliminació química (herbicida) controlada d'arrels d'arbres situats a l'exterior del recinte a la base dels murs; retirada de les mateixes.

Tala sistemàtica d'arbres i eliminació química (herbicida) controlada

d'arrels d'arbres situats a l'exterior del recinte als esperons rocallosos a mitja alçada; retirada de les mateixes.

Eliminació sistemàtica i eliminació química controlada (herbicida) de les arrels de les heures crescudes al peu de les muralles; retirada de les mateixes.

Eliminació sistemàtica i eliminació química controlada (herbicida) de vegetació arbòria i trepadora a l'interior del recinte emmurallat.

Restauració, segons projecte a validar pel Departament de Cultura, dels espais deixats per les arrels, si s'escau.

Es molt important l'eliminació de les espècies arbòries que creixen en els murs o en el seu entorn pròxim i que les seves arrels puguin afectar l'estabilitat dels murs.

En l'eliminació de la vegetació que està directament sobre el mur s'extremarà la cura en el seu tractament, evitant la modificació estructural del mur i s'aconsella fer-ho en tres fases , la primera tallant la part aèria , la segona incidint en la part més arbòria de contacte amb el mur i la tercera actuen en els intersticis de la pedra i evitant el seu desplaçament. (Si fos el cas caldria fixar amb morter de calç les peces desplaçades , s'aconsella el morter calç hidràulica

NHL3,5, color i textura d'acord amb els originals existents)

1.4.4 OBJECTIUS I CRITERIS D'INTERVENCIÓ

-Objectius

L'objectiu es l'eliminació de la vegetació existent als murs del castell, per una millor visualització i comprensió del bé patrimonial ,

ahora per una millor circulació en el recorregut d'accés

-Criteris

Els criteris emprats , es una intervenció de mínims , eliminant les parts vegetals dels murs emprant els mitjans amb molta cura per evitar els possibles danys o variacions en el mur.

Accés a les zones de treball mitjançant grua elevadora amb cistella i conductor, tipus merlo, en cas de no poder utilitzar en algun lloc caldrà fer els treballs amb tots els sistemes de seguretat preceptius.

1.4.5 AMBIT D'ACTUACIO

L'àmbit es el Castell de Taradell i el seu entorn , s'actua sobre les parts horitzontals i verticals on ha crescut vegetació de diversos tipus que a la llarga degraden el monument. També a la zona dels accessos immediats i les zones d'observació ja sigui del mateix monument com de les vistes sobre el territori.

1.4.6 JUSTIFICACIO SOLUCIO ADOPTADA

S'adopta una solució de desbrossa que sembla suficient per a les necessitats del be patrimonial, també perquè s'adapta a les possibilitats econòmiques del encàrrec.

Tala sistemàtica i eliminació química (herbicida) controlada d'arrels d'arbres situats a l'exterior del recinte a la base dels murs; retirada de les mateixes. Aplicació de biocida d'alt espectre vaporitzada sobre fulla verda amb aplicacions succeïves en diferents dies. Eliminació mecànica de les restes de massa vegetal.

1.4.7 RESUM ACTUACIONS DE RECUPERACIO I ADEQUACIO

ESTAT ACTUAL: FACTORS D'ALTERACIÓ BIOLÒGICS

La problemàtica principal ha estat la presència de vegetació en forma de plantes superiors i inferiors, ubicades tant a l'interior i exteriors de murs, les arrels d'aquesta vegetació generen tensions i forces que provoquen l'aixecament i moviment de les estructures, fractures dels elements constructius i pèrdua d'estabilitat dels murs. També hi ha la presència de factors microbiològics, principalment a les zones ja existents. Degut la retenció d'humitat de les zones on reben menor radiació solar ha provocat un ambient estable. L'aparició de líquens, en aquestes estructures, mostren una bioalteració cromàtica en forma de biodipòsits superficials, tot i així, les estructures es mostren estables.

2 MEMORIA INTERVENCIÓ: DESCRIPCCIÓ PROCES

2.1 RECERCA ARQUEOLOGICA

Tal com s'especifica amb anterioritat, no es planifica cap intervenció sobre el subsol p l'estructura per tant no es necessària la recerca arqueològica. Però si per raons alienes sorgís la possibilitat de la seva existència caldria la presència d'un tècnic especialitzat que realitzes el control arqueològic.

2.2 CONSOLIDACIO DE MURS

Si en algun punt fos necessària la consolidació dels murs , donat que en el desbrossament pot existir o aflorar alguna mancança o patologia es realitzarà la consolidació dels murs , caldria utilitzar

morter de calç hidraulca NHL 3'5
hidràulica NHL3'5.

2.3 RESTAURACIO DE MURS

No es contempla la restauració o modificació dels murs

2.4 ADEQUACIO A LA VISITA

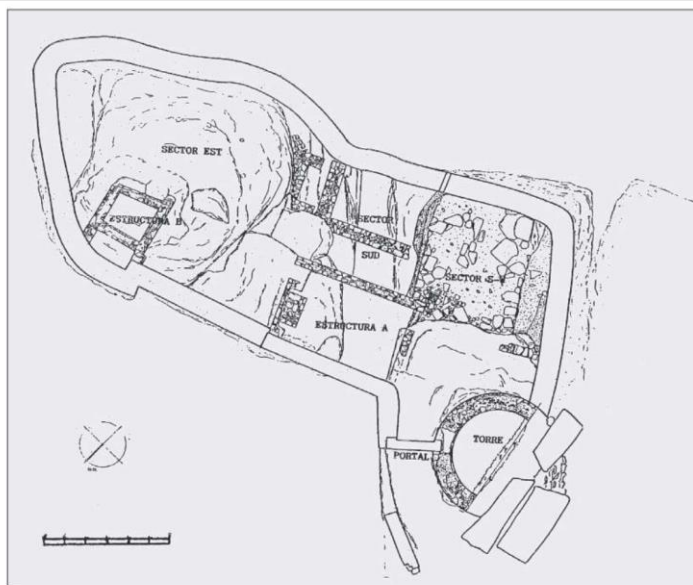
La neteja facilitarà la visita al be patrimonial . Tant per a la seva contemplació i visualització dels seus murs , com per a la circulació i accés al castell.

2.5 PAVIMENTS FERMS I DRENANTGES

No es modifiquen els paviments o els ferms. En l'actualitat el drenatge a l'exterior actua d'una manera correcte però si es detectes algun lloc on no drenes amb fluïdesa , caldria renovar el pendent. Podria passar que al desbrossar i arrencar arrels de la vegetació es produís un aixecament del sol que modifiqués les pendents existents , en aquest cas caldria restituir la pendent existent per aconseguir un drenatge adequat.

Foto Aérea Castell Taradell

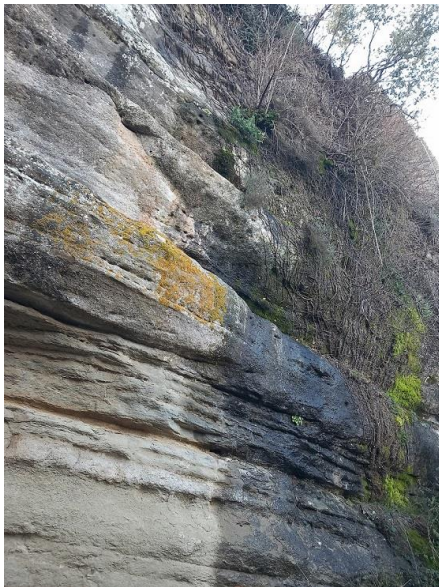
Planta Castell Taradell

2.6 DESBROSSA ELEMENTS VEGETALS

Tractament dels materials objecte de l'esbrossada:. Les operacions

d'extracció i retirada s'efectuaran amb les precaucions necessàries per aconseguir unes condicions de seguretat suficients i evitar danys en el personal de l'obra, en el terreny i a tercers,

Per a evitar el deteriorament dels arbres de l'entorn que hagin de conservar-se, es procurarà que els que s'han de tirar a terra caiguin cap al centre de la zona objecte de neteja. Quan sigui necessari els arbres s'aniran trossejant per la seva branca i tronc progressivament. Si per a protegir aquests arbres o altra vegetació destinada a romandre en un lloc, es precisa aixecar barreres o utilitzar qualsevol altre mitjà, Aquells arbres que ofereixin possibilitats comercials, seran esporgats i netejats; tallats en trossos adequats i finalment emmagatzemats acuradament, separats dels munts no aprofitables.

Fotos del perímetre amb vegetació a desbrossar

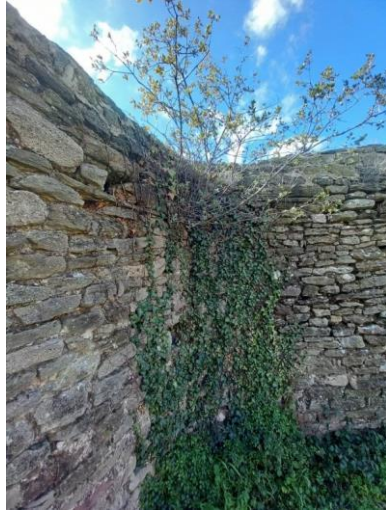
Els treballs es realitzaran de manera que produeixin la menor molèstia possible a la fauna de l'entorn

Cap fita/marca de propietat o punt de referència de dades topogràfiques de qualsevol classe, serà feta malbé o desplaçada, fins que un agent autoritzat hagi referenciat d'alguna altra manera la seva situació o n'hagi aprovat el desplaçament.

Retirada dels materials objecte de l'esbrossada.: Tots els subproductes forestals, excepte la llenya de valor comercial, seran gestionats per un agent autoritzat en aquest tipus de residus

Fotos del perímetre amb vegetació a desbrossar

Fotos del interior del castell amb vegetació a desbrossar

Fotos del interior del castell amb vegetació a desbrossar

Fotos del perímetre amb vegetació a desbrossar

Fotos del perímetre amb vegetació a desbrossar

La neteja de vegetació als murs i ruïnes: una acció clau per a la conservació del patrimoni

La proliferació de vegetació en murs antics i estructures en ruïna representa un dels principals perills per a la seva integritat i conservació. Tot i que sovint poden generar una aparença pintoresca, les plantes colonitzadores —com l'heura (*Hedera helix*), la figuera (*Ficus carica*) o diverses espècies herbàcies i arbustives— tenen un efecte devastador sobre els materials constructius tradicionals, com la pedra, el maó o els morters de calç.

Les arrels penetren les juntes, fissures i cavitats dels paraments, desestabilitzant progressivament els elements estructurals i provocant esquerdes, desprendiments o col·lapses parcials. Davant d'aquest risc, cal actuar amb rigor mitjançant operacions de neteja i manteniment que combinin criteris de seguretat, eficàcia i respecte pel valor històric dels béns.

Espècies vegetals més freqüents en murs

En aquest tipus d'enclavaments, és habitual trobar-hi una combinació d'espècies herbàcies, arbustives i arboris que s'estableixen sobre les restes estructurals o al seu entorn immediat.

Algunes de les més habituals i perjudicials són:

Heura (*Hedera helix*): enfiladissa persistent, especialment perillosa en muralles i paraments verticals. Les seves arrels adventícies penetren en fissures i retenen humitat.

Figuera borda (*Ficus carica*) i lledoner (*Celtis australis*): germinen fàcilment en cornises i espais amb poc substrat. Les seves arrels són molt destructives.

Ailant (*Ailanthus altissima*): espècie invasora comuna a ruïnes properes a nuclis urbans o camins. Desenvolupa arrels potents i brota amb gran rapidesa.

Arboç (*Arbutus unedo*), marfull (*Viburnum tinus*), llentiscle (*Pistacia lentiscus*) i alzina (*Quercus ilex*): espècies mediterrànies que colonitzen les zones superiors de murs i talussos, afavorides per la manca de coberta vegetal original.

Gramínies perennes i herbàcies ruderals, com *Sorghum halepense*, *Poa annua* o *Reseda lutea*: aparentment inofensives, però les arrels poden provocar erosió dels morters i mantenir la humitat en les juntes.

No obstan esmenten aquestes espècies nocives , al realitzar les feines de desbrossa caldra tallar i eliminar totes les que creixen en els murs perquè totes perjudiquen els materials dels murs , oculten elements arquitectònics importants i dificulten les visites

Eines i tècniques d'intervenció

Per a la retirada mecànica de vegetació, s'empren eines manuals com tisores de podar, serres d'arquet, ganivetes o espàtules metàl·liques. En zones més inaccessibles o delicades, pot ser útil l'ús de pinzells rígids o eines de precisió com bisturís arqueològics. En cap cas no s'ha de recórrer a eines motoritzades agressives (com desbrossadores o martells mecànics) que puguin malmetre els paraments.

Després de l'eliminació superficial, és fonamental extreure les arrels residuals i les restes vegetals incrustades. Per garantir una actuació

més duradora, es recomana l'aplicació localitzada d'herbicides selectius.

Productes fitosanitaris recomanats

Els herbicides sistemàtics no residuals són els més adequats per a aquest tipus d'intervenció. Un dels més utilitzats és el glifosat (en concentracions controlades), aplicat de forma puntual sobre els talls de la planta per tal que sigui absorbit per les arrels sense afectar els materials ni el medi. També es poden emprar alternatives menys agressives com àcids orgànics (per exemple, l'àcid pelargònic), especialment en entorns amb sensibilitat ambiental o amb restes arqueològiques vulnerables.

És imprescindible aplicar aquests productes amb pinzell o amb xeringa directament sobre el teixit vegetal, evitant el contacte amb la pedra, i sempre sota supervisió de tècnics formats en conservació i gestió del patrimoni. També cal tenir en compte la normativa vigent en matèria d'ús de productes fitosanitaris i l'obtenció, si cal, de permisos específics.

Transport i gestió del material tallat

Un cop tallada i recollida la vegetació, cal gestionar-ne adequadament el transport i la retirada fora de l'àmbit patrimonial. El material vegetal ha de ser recollit manualment o amb ajuda de pales, sacs reutilitzables o contenidors lleugers, segons el volum i les condicions d'accés. S'ha d'evitar l'acumulació incontrolada de restes orgàniques prop dels murs, ja que poden retenir humitat i afavorir la proliferació de noves plantes o fongs. El trasllat s'ha de fer preferentment amb carretons manuals, motocarros o vehicles

lleugers que no malmetin l'entorn ni les estructures properes. En cas de grans volums, pot ser necessària la contractació d'un servei especialitzat per al transport a punts de compostatge o deixalleries autoritzades, seguint els protocols de gestió de residus verds. Tota l'operació ha de desenvolupar-se amb cura per no interferir amb les restes arqueològiques ni amb les estructures històriques de l'indret.

Conservació preventiva i seguiment

La neteja puntual ha de complementar-se amb un pla de manteniment periòdic. Un cop netejades, les superfícies s'han de revisar regularment per detectar rebrotaments. En certs casos, podrà valorar-se la consolidació dels paraments mitjançant morters de calç compatibles, per segellar fissures i evitar la reaparició de vegetació.

La gestió adequada de la vegetació no només contribueix a la preservació estructural del patrimoni, sinó que també facilita la seva comprensió històrica i la seva posada en valor. És, en definitiva, una mesura preventiva fonamental per assegurar la transmissió del nostre llegat arquitectònic a les generacions futures

3 ANNEXES

3.1 CONTROL DE QUALITAT

JUSTIFICACIÓ DEL COMPLIMENT DEL DECRET 375/88 I PLA DE CONTROL

Segons la planificació no hi ha aportació de nous materials, per tant no existeix la necessitat de aplicar el el Control de Qualitat

(encara que existeix la possible hipòtesi de treball que calgui fixar alguna junta amb morter de calç hidràulica NHL 3'5-)

3.2 NORMATIVA D'APLICACIO

-Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807, d'11.10.1993).

- Article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594, de 13.3.2002).

De-cret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Les propostes del present projecte s'adiran a la legislació vigent: Decret 179/1995, de 13 de juny, d'aprovació del Reglament d'Obres Activitats Serveis dels Ens Locals.

Reial Decret Legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel que s'aprova el text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic.

Plec de Clàusules Administratives Generals de Contractació de caràcter estàndard elaborat per la Diputació de Barcelona, de 13 de gener de 2009.

I de manera especial:

Llei 16/1985, de 25 de juny, del Patrimoni Històric Espanyol.

Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.

Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

3.3 SEGURETAT I SALUT

Es donen unes directrius bàsiques a l'empresa adjudicatària per dur a terme les seves obligacions en el terreny de la prevenció de riscos professionals, facilitant el seu desenvolupament, d'acord amb el Reial Decret 1627/1997 de 24 d'octubre, pel qual s'estableixen disposicions mínimes de seguretat i de salut a les obres de construcció.

L'empresa tindrà cura en matèria de Seguretat i Salut durant l'execució de l'obra, i les questions derivades de l'activitat de la gestió de residus, segons el R.D. 1627/1997, són les següents:

1. Coordinar l'aplicació dels Principis Generals de l'Acció Preventiva (Art. 15 L. 31/1995)

a) En el moment de prendre les decisions tècniques i d'organització amb el fi de planificar les diferents tasques o fases de treball que s'hagin de desenvolupar simultània o successivament, referides a les operacions de reutilització de residus i la seva gestió.

b) En l'estimació de la durada requerida per a l'execució d'aquests treballs o fases de treball.

2. Coordinar les activitats de l'obra, relacionades amb els residus de la construcció i demolicions, per garantir que els Contractistes, i si n'hi ha, els Subcontractistes i els treballadors autònoms, apliquin de manera coherent i responsable els Principis de l'Acció Preventiva que recull l'article 15 de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals (L.31/1995 de 8 de novembre) durant l'execució de l'obra i, en

particular, en les tasques o activitats al què es refereix l'article 10 del R.D. 1627/1997 de 24 d'octubre sobre Disposicions mínimes de Seguretat i Salut a les obres de construcció:

- a) El manteniment de l'obra en bon estat d'ordre i neteja.
- b) L'elecció de l'emplaçament dels llocs i àrees de treball, a on es tingui previst les separacions de les fraccions dels residus en la pròpia obra, tenint en compte les seves condicions d'accés, i la determinació de les vies o zones de desplaçament o circulació.
- c) La manipulació dels diferents materials i la utilització dels mitjans auxiliars.
- d) El manteniment, el control previ a la posta en servei i el control periòdic de les INSTAL·LACIONS i dispositius necessaris per a la reducció de residus en l'execució de l'obra, a fi de corregir els defectes que pugin afectar a la seguretat i a la salut dels treballadors.
- e) La delimitació i el condicionament de les zones d'emmagatzematge i de dipòsit dels diferents materials, en particular si es tracta de matèries o substàncies perilloses (residus especials).
- f) La recollida dels materials perillosos utilitzats.
- g) L'emmagatzematge i l'eliminació o evacuació a monodipòsit dels residus i deixalles.

3. Organitzar la coordinació d'activitats empresarials prevista en l'article 24 de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals.

4. Coordinar les accions i funcions de control de l'aplicació correcta dels mètodes de treball en la fase de producció i gestió dels residus.

.Adoptar les mesures necessàries perquè només puguin accedir a l'obra i zones de classificació i separació dels residus les persones autoritzades.

Es recomana especialment a més del compliment les mesures de seguretat la necessitat d'accentuar les esmentades mesures en les parts exteriors dels murs perimetral on cal efectuar treballs d'altura amb el consegüent risc de caiguda. A manca de bastida, cal que els treballadors disposi i utilitzin tot el material de seguretat necessari (arnes, línia de vida, ancoratges,), a més dels epis reglamentaris.

3.4 GESTIO DE RESIDUS

La intervenció solament genera els residus vegetals que són producte de la desbrossa, no existeix altre tipus de residus que calgui transportar al abocador per el seu tractament.

Els residus resultants dels treballs de desbrossa es preveu que seran de escassa magnitud.

Per la seva poca entitat i característiques (vegetals) i també per la naturalesa dels treballs a realitzar no es considera necessari realitzar un estudi o pla de gestió de residus.

Els residus resultants es classificaran a peu d'obra, segons el RD 105/2008 que regula la producció i gestió de residus, i es traslladarà manualment fins al punt del camí on es pot accedir amb vehicle, des d'on es transportarà a una instal·lació autoritzada de gestió de residus.

Caldrà programar les operacions de càrrega i transport de materials i residus de desbrossa, per tal de classificar-los en funció del lloc on es dipositaran o es reutilitzaran. L'operació de càrrega s'ha de fer amb les precaucions necessàries per a aconseguir unes condicions de seguretat suficients. La manipulació dels materials s'ha de fer amb les proteccions adequades a la perillositat del mateix.

Els vehicles de transport han de portar els elements adequats i el que determini el gestor corresponent a fi d'evitar alteracions perjudicials del material. Durant el transport s'ha de protegir el material de manera que no es produeixin pèrdues en els trajectes utilitzats. El trajecte que s'ha de recórrer ha de complir les condicions d'amplària lliure i de pendent adequades a la maquinària que s'utilitzi.

El transportista ha d'entregar un certificat o full de seguiment per cada servei, on indiqui el lloc de gestió, la classificació del centre on s'ha dipositat el residu i la quantitat de material de cada tipus que s'ha entregat.

Cal revisar l'accés actual al Castell i les condicions del camí , principalment l'últim tram on les pluges poden a ver deteriorat el ferm.

3.5 PROPOSTA DE CLASIFICACCIO CONTRACTISTA

La classificació d'empreses contractistes està regulada en el Llibre I, Títol II, Capítol II del Decret 1098/2001, del 12 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament general de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques. La secció 1a (article 25 en endavant)

regula la classificació de les empreses contractistes d'obres i la 2a (article 37 en endavant), la de les empreses contractistes de serveis. Per a la realització d'aquesta obra, d'acord amb el termini establert, el contractista haurà de disposar de la següent classificació

GRUP K: Obres especials

SUBGRUP 7: Restauració de béns immobles historicoartístics

El termini d'execució aproximat es de tres setmanes

3.6 PLA D'US I MANTENIMENT

Cal mantenir el bé patrimonial , Castell de Taradell , sense elements vegetals que impedeixin la seva visualització i comprensió , es molt important que els elements vegetals , d'altra banda imprescindibles en l'entorn , no puguin malmetre les estructures dels murs en el seu creixement descontrolat.

Les restes es troben a la intempèrie i, per tant, pateixen inevitablement les inclemències de la meteorologia, el pas del temps, possibles actes vandàlics i la presència de visitants. S'ha de tenir en compte que la conservació bé patrimonial no acaba amb la intervenció. És fonamental l'establiment d'unes rutines de control i seguiment sobre el monument restaurat, així com un programa de manteniment anual que asseguri la seva perfecta conservació.

La neteja puntual ha de complementar-se amb un pla de manteniment periòdic. Un cop netejades, les superfícies s'han de revisar regularment per detectar rebrotaments. En certs casos, si el possible mal estat ho requereix podrà valorar-se la consolidació dels paraments mitjançant morters de calç compatibles, per segellar fissures i evitar la reaparició de vegetació.

Per això, com a mesures preventives de conservació i manteniment es recomana una intervenció semestral per eliminar la vegetació existent, tant del voltant de les ruïnes com la localitzada a sobre els murs , i evitar així que afecti la integritat de l'estructura . Serà també molt important un control visual del mur de periodicitat curta, que permeti localitzar qualsevol desperfecte i així poder plantejar l'actuació dins del marc d'un manteniment anual

El manteniment anual haurà d'incloure diferents accions en funció del ritme de creixement i vegetal o deteriorament del mur, si es el cas.

- Eliminació de la vegetació existent .
- Neteja superficial del mur amb raspalls o escombres de pèl suau, per eliminar la brutícia i acumulació de terra.
- Si fos el cas : consolidació estructural dels elements petris despresos del mur seguint la mateixa tècnica constructiva original

La gestió adequada de la vegetació no només contribueix a la preservació estructural del patrimoni, sinó que també facilita la seva comprensió històrica i la seva posada en valor. És, en definitiva, una mesura preventiva fonamental per assegurar la transmissió del nostre llegat arquitectònic a les generacions futures

3.7 PRESSUPOST

Estimació de pressupost resultant del treballs de “Eliminació de vegetació invasiva de les muralles del Castell de Taradell “ segons l'aplicació i criteris del present projecte

Descripció partida		Preu unitat	Import
Accés a les zones de treball mitjançant grua elevadora amb cistella i conductor , tipus Merlo.	1	3.900,00	3.900,00
Tala sistemàtica i eliminació química (herbicida) controlada d'arrels d'arbres situats a l'exterior del recinte a la base dels murs; retirada de les mateixes. Aplicació de biocida d'alt espectre vaporitzada sobre fulla verda amb aplicacions succeïves en diferents dies. Eliminació mecànica de les restes de massa vegetal.	1	1.800,00	1.800,00
Tala sistemàtica d'arbres i eliminació química (herbicida) controlada d'arrels d'arbres situats a l'exterior del recinte als esperons rocallosos a mitja alçada; retirada de les mateixes. Aplicació de biocida d'alt espectre vaporitzada sobre fulla verda amb aplicacions succeïves en diferents dies. Eliminació mecànica de les restes de massa vegetal.	1	2.100,00	2.100,00
Eliminació sistemàtica i eliminació química controlada (herbicida) de les arrels de les heures creixudes al peu de les muralles; retirada de les mateixes. Aplicació de biocida d'alt espectre vaporitzada sobre fulla verda amb aplicacions succeïves en diferents dies. Eliminació mecànica de les restes de massa vegetal.	1	750,00	750,00
Eliminació sistemàtica i eliminació química controlada (herbicida) de vegetació arbòria i trepadora a l'interior del recinte emmurallat. Aplicació de biocida d'alt espectre vaporitzada sobre fulla verda amb aplicacions succeïves en diferents dies. Eliminació mecànica de les restes de massa vegetal.	1	400,00	400,00

Restauració, segons projecte a validar pel Departament de Cultura, dels espais deixats per les arrels, si s'escau. Reomplert dels espais buits que han quedat amb morter de calç hidràulica NHL3'5.	1	1.400,00	1.400,00
Repintat de la barana metàl·lica a l'accés al recinte.	1	200,00	200,00
TOTAL PRESSUPOST ESTIMAT			10,550,00

3.8 INFORME DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

S'adjunta l'informe arqueològic realitzar en data de 06-10-2017 per l'arqueòleg Antoni Caballe i Crivilles (Serveis Territorials a la Catalunya Central. Departament de Cultura)

Signa el present projecte

Manresa , 20 de maig de 2025

Francesc Rafat Prat . arquitecte

Numero de col·legiat: 28.437-8 COAC

EL CASTELL DE TARADELL. UN EXEMPLE DE FORTIFICACIÓ MEDIEVAL

ANTONI CABALLÉ I CRIVILLÉS

Serveis Territorials a la Catalunya Central. Departament de Cultura
acaballe@gencat.cat

The castle of Taradell. An example of medieval fortification

El castell de Taradell és un clar exemple de fortificació medieval. Les intervencions arqueològiques que s'hi van portar a terme entre els anys 1984 i 1989 van permetre conèixer les característiques, l'emplaçament i les fases constructives de les estructures del castell. Però aquestes estructures cal entendre-les, amb el suport de la documentació escrita, en un context polític, social i econòmic més ampli que els dona sentit i raó de ser, i que determinarà la seva evolució.

Paraules clau: Fortificació, castell, edat mitjana.

*The castle of Taradell is a clear example of medieval fortification. The archaeological interventions undertaken between 1984 and 1989 enabled us to discover the characteristics, emplacement and constructive stages of the castle. However, these structures must be understood, with the support of written documentation, in a wider political, social and economic context that gives it meaning and a *raison d'être*, and which will determine its evolution.*

Keywords: Fortification, castle, Middle Ages.

Data de recepció: 06/10/2017. Data d'acceptació: 24/11/2017.

Introducció

Una de les primeres imatges que ens ve al cap quan fem esment de l'edat mitjana és la d'un paisatge ple de castells encimbellats amb altes torres i potents murs on viuen cavallers armats per protegir els seus territoris o els seus súbdits de l'enemic. És una imatge idealitzada i lluny d'una realitat que era més complexa. Però sí que és cert que els castells, al costat de les esglésies romàniques, són les construccions d'aquesta època que han perviscut en major quantitat fins als nostres dies. Quan viatgem pel nostre país trobem arreu una gran quantitat de castells, torres, muralles, en millor o pitjor estat de conservació, molts dels quals són punts de referència i d'identitat d'un nombre important de poblacions. Sovint aquestes fortificacions els donen nom i formen part dels seus orígens.

El castell de Taradell és un bon exemple d'aquestes fortificacions. El seu estudi permet explicar els trets propis d'aquestes construccions —l'emplaçament i els tipus d'estructures que les configuren—, però també com estaven integrades en unes realitats polítiques i estratègiques i, sobretot, en una societat que les va crear, utilitzar i transformar.

Entre els anys 1984 i 1989 es van portar a terme sis campanyes d'excavació arqueològica al castell de Taradell, gràcies a l'impuls del Centre Excursionista

de Taradell (CET) i a la col·laboració de l'Ajuntament de Taradell i la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Aquests treballs van culminar amb la consolidació i la restauració de la torre (l'any 1989) i de la resta d'estructures del castell (el 1992).¹

Tanmateix, si es vol fer una anàlisi completa no es poden oblidar totes les dades que ens proporciona la documentació escrita, les quals ens aporten una valuosa informació per contrastar amb els resultats dels treballs arqueològics de camp.²

Dades documentals

El primer document escrit que fa esment al nom de Taradell data del 24 de gener de 893. Es tracta de la venda que fan els esposos Tendeñred i Borrellà al bisbe de Vic, Gotmar, d'una peça de terra situada en el lloc dit Socarrats, dintre del terme de Taradell, al comtat d'Osona.³ Malgrat que el castell no apareix documentat explícitament fins al 898, cal interpretar que cinc anys abans ja devia existir.

El topònim Taradell, d'origen antic, surt a la llum, com d'altres, quan es repobla i es reorganitza la plana de Vic a finals del segle IX, gràcies a la memòria popular d'una població residual que hauria subsistit als anys de descontrol i desorganització d'aquestes terres després de la conquesta musulmana.

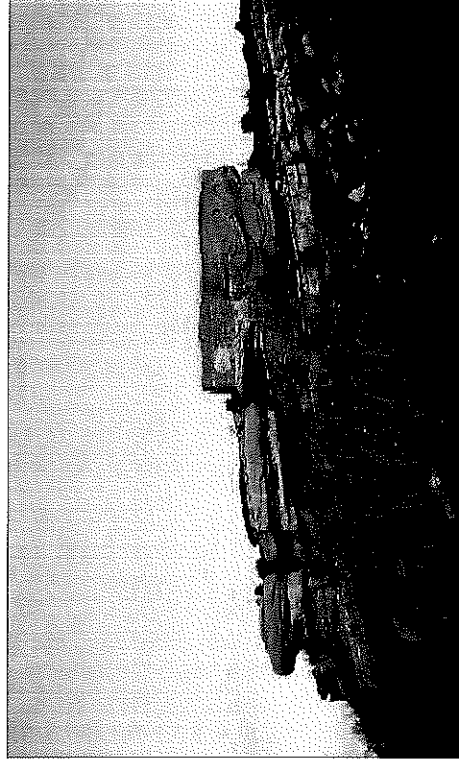
Alguns autors han apuntat la idea que el castell, atesa la seva antiguitat, la seva importància estratègica i l'abast del territori que controlava, seria un dels punts fortificats durant l'intent de creació de la Marca Hispànica per part dels reis francs el 798, i en el transcurs de la revolta d'Aïssó de 826 a l'entorn d'Osona. Quan el castell apareix en la documentació escrita veiem com s'adscriu sota la seva jurisdicció un territori propi. Per tant, és un dels «castells termenats» que entre els segles X i XIII subdividien el comtat d'Osona en petites unitats administratives.

El terme de l'*apendicio* o *castrum* de Taradell es va perfilant a partir dels documents del segle X que es troben a l'Arxiu Capitular de Vic. Aquest territori coincidirà aproximadament amb els límits parroquials que ens proporcionen les actes de consagració dels segles XI i XII de les esglésies de Sant Genís de Taradell, Santa Eugènia de Berga, Sant Martí de Viladrau i Santa Maria de Vilalleons. La primera escissió important del terme es produeix a mitjans del segle XIV, quan part de les parroquies de Santa Eugènia de Berga i Santa Maria de Vilalleons obtenen el privilegi de governar-se com a Quadre Reial. El 1381 i el 1388 es constitueixen, respectivament, com a carrers de Vic. Atès que una part important d'ambdues parroquies van restar incloses en el terme de Taradell, van sorgir conflictes entre

1. Les intervencions arqueològiques foren dirigides per la Dra. Imma Ollich i Antoni Caballé. Van comptar amb la participació d'un important grup de col·laboradors, sense els quals no hauria estat possible el seu estudi. Els treballs de consolidació i rehabilitació del castell foren dirigits per l'arquitecte Dr. Joan Albert Adell i finançats pel Departament de Cultura i l'Ajuntament de Taradell.

2. Vull agrair les aportacions fetes per l'historiador taradellenc Antoni Pladevall, que és qui ha estudiat i coneix millor tota aquesta documentació escrita. En la bibliografia d'aquest article hi ha un recull d'algunes de les seves publicacions més importants i que han estat utilitzades preferentment per a l'aparat dedicat a les dades documentals.

3. Arxiu Capitular de Vic. *Diplomari*, doc. 22, p. 21.

Emplaçament del castell de Taradell sobre una plataforma rocosa.

els diferents nuclis. Els límits del municipi actual de Taradell queden pràcticament definits amb la separació entre Viladrau i Taradell, que es dona per feta al segle XV, però de dret es fa al segle XVI.

El castell és des d'un primer moment el centre d'un terme jurisdiccional sobre el qual exerceix un domini i al qual dona el nom; però a poc a poc al seu voltant s'hi estableixen una colla de relacions entre individus en el marc del que es coneix com a sistema feudal. La documentació escrita ens permet analitzar tots aquests lligams i les genealogies dels senyors i castlans del castell.

Dins de tota aquesta documentació escrita són poques les referències directes sobre l'edifici del castell. Si que se sap que els senyors de Taradell no hi degueren viure mai, ja que la seva residència es trobava a la *domus* d'Espinzeilla, situada a pocs quilòmetres, entre el castell i la població de Viladrau. Els estaments del castell en principi devien de ser castlans, cavallers feudataris del senyor, i a partir dels segles XII-XIII en endavant foren persones senzilles, pagesos o subdits dels castlans. La seva missió era la de vigilar i cuidar el castell, tancar i obrir les portes o fer el toc de *viatges* i de *guaita* cada vespre. Sembla que els encarregats de fer el servei feudal foren originàriament la família Castell, que vivia al mas Castell. Les pestes de 1348 van comportar la mort de tots els seus habitants, la qual cosa va fer que aquestes tasques les fessin de manera punyal altres masies del terme o de la sagrera de Sant Genís de Taradell.

És a partir del primer quart del segle XIV quan es comencen a tenir algunes dades sobre el seu estat i característiques constructives. Així, el 1327, davant de l'estat ruïnós de l'edifici, probablement provocat pels conflictes entre els subdits

de la Mitra i els Montcada, en els quals Taradell pren part a favor de l'Església, els senyors del castell fan un primer intent de reconstrucció. Tanmateix, segons una carta de 1374 tramesa pel senyor del castell, Bernat III de Vilademany, al castlà, Roger de Vilademany, tot sembla indicar que aquestes obres foren senzilles i precipitades, atès que les edificacions estaven igualment en mal estat. Tot i així, el senyor del castell decidí portar terme una reedificació total i seriosa davant l'imminent conflicte entre el Principat de Catalunya i el Regne de França.⁴

Les obres comencen amb una crida del nunci o saig de Taradell el 13 de gener de 1398 a la plaça de Taradell per informar tots els súbdits que han de treballar al castell tres dies a la setmana sota pena de 50 sous en cas d'incompliment.⁵ El preu tan alt per la pena i l'obligació d'anar-hi tothom va fer que els aloers del terme presentessin un plet.⁶ Es gràcies a aquest document que es coneix quina era la feina a fer: «unes torres i un gran edifici al costat del castell, preparar calç, ciment i pedres». Hom ha interpretat que la partícula *iuxta dictum castrum* indica que es van respectar bona part de les edificacions existents. Aquestes obres es devien allargar en el temps i se'n tornen a tenir notícies els anys 1405 i 1406. D'aquest últim any hi ha una llista de despeses d'aliments consumits pels mestres o mestre «que obra al castell a pedra e a calç».⁷

Les darreres dades sobre el castell les trobem al segle XVI quan ja ha perdut la seva funció defensiva per convertir-se en un mas. En aquesta documentació hi ha un inventari de 1507 d'un tal Rossell de Granollers de la Plana, a partir del qual es pot intuir l'espai de la masoveria i les condicions de vida dels seus habitants. Primer de tot anomena els animals («un porsell i tres gallines») a l'entrada del castell, després ve la cuina amb els seus estris i utilatge i, finalment, les coses ubicades en una sola cambra.⁸ Els últims establers del castell foren Pere Baltasar, segons un fogatge el 1553, i Nofre del Castell, segons el Llibre del compliment pasqual de 1590.⁹

A partir de la documentació escrita es coneix l'existència d'una capella dedicada a Santa Creu del Castell, la qual apareix per primer cop en un testament de 1185. Poques dades es tenen en relació amb aquesta edificació. L'encarregat de mantenir el culte era un sacerdot beneficiari que també tenia cura de la capella de Sant Quirze de Subiradells. Entorn de 1480 un beneficiari ja celebrava les misses d'obligació a Santa Creu a la capella de Sant Quirze, la qual cosa fa plantejar la possibilitat que la capella ja hagués entrat en un progressiu abandonament. En tot cas, el 1599 el rector Joan Maymir indica en el llibre intitulat *Parroquial de la Iglèsia Parroquial de sanct Genis de Taradell* que la capella ja no existeix.

A partir del segle XVII no hi ha cap més referència al castell o a algú que hi residís, sols en una relació de l'any 1705 es diu que està abandonat i les seves cases derruïdes.¹⁰

4. Arxiu Parroquial Taradell. Batllia 2, plec cosit a aquest manual.
5. Arxiu Parroquial Taradell Batllia 2, s. f.
6. Arxiu Parroquial Taradell. Conu de Batllia 1390-1399 i Monjo 1345-1399, s. f.
7. Arxiu Parroquial Taradell. Plecs s. xv, doc. solt.
8. Arxiu Parroquial Taradell. Batllia 1500-1518, s. f.
9. Arxiu Parroquial Taradell.
10. Arxiu Mun. de Vic. Plec Guerra Civil 1705-1714.

Marc físic i posició estratègica

El castell de Taradell es troba situat a la zona oriental de la plana de Vic en un punt de contacte amb les Guilleries, prop del vessant septentrional del Montseny. Les seves coordenades geogràfiques UTM 31N/ETRS89 són: X: 442.747 i Y: 635.066.

S'aixeca en un turó de 796,5 m d'altitud a l'extrem d'un pla format per un nivell de gresos amb matriu calcària, lleugerament basculat cap al nord-oest. Queda delimitat al sud pel torrent de Can Boix i al nord, pel torrent de la Mansa. Aquest puig és una prolongació vers l'oest del massís de Creu Serrador, Puiggrifó, les Stiges del Bou, l'Enclusa, Collada del Vilar i Collet de Taradell, que configuren els límits muntanyosos de la plana de Vic per aquest sector. La unió entre aquest castell i aquesta serralada es fa a través d'una estreta carena que fa difícil l'accés a la fortificació per altres indrets, amb fortes pujades i cingleres.

Des de la població de Taradell fins al castell hi ha uns dos quilòmetres en línia recta. S'hi pot arribar per diferents camins, el més curt és el que trobem sortint de Taradell en direcció a la font de Masgrau, des d'on s'enfila amb una forta pujada fins a arribar a l'esmentada plataforma rocosa, després de passar per entremig d'alguns graus en el seu tram final. Un altre camí és el que segueix el vell camí ral que portava a Viladrau. Aquest surt de Taradell entre la Vallmitjana i el Pla de les Forques, i tot passant per les Valls remunta vers el Collet de Taradell, des d'on cal seguir la carena del massís fins a la font de Can Boix o dels Caçadors; llavors es baixa per les balmes del Castell i des d'aquí, per un petit corriol, s'arriba als peus del recinte fortificat.

La ubicació del castell reuneix un seguit de condicions físiques que el defineixen com un lloc certament estratègic:

Control visual d'un ampli territori

El castell fou vestit dalt d'un turó a una altitud superior a la de la plana de Vic (600 m), i a l'extrem d'un dels estreps muntanyosos que la delimiten. Des d'aquesta posició té una visió panoràmica que li permet dominar-la pràcticament en la seva totalitat. Tanmateix el control directe és sobre la part central de la Plana, entre Tona i Vic, o, dit d'una altra manera, sobre la depressió que conformen el riu Gurri i els seus afluents, sector per on s'estendria bona part del terme jurisdiccional del castell. Per tant, des d'aquest punt es podien controlar les principals vies de comunicació que travessaven aquesta zona durant l'edat mitjana, com són la *sirra francisca*, en el tram comprès entre les dues poblacions esmentades, i el camí ral de Taradell a Viladrau, que comunicava amb el cor del Montseny i possiblement arribava fins a la costa.

Des del castell es divisaven perfectament els castells de Tagamanent, Centelles, el Brull, Tona, Malla, Múnter, Torroella de Santa Eulàlia de Riuprimer, Sentfores, Gurb i Voltregà i, en dies clars, els d'Orís, Torelló i Cabrerà. Per tant, la comunicació visual que es podia establir entre ells, amb foc o espills i senyals acústics, reafirma la idea que el castell de Taradell formava part d'una xarxa definida de fortificacions entorn de la plana de Vic que permetia la protecció de la ciutat de Vic, centre del comtat i del bisbat.

El control directe sobre el seu terme quedava reforçat per una xarxa de petites torres o guardioles situades en punts estratègics entre les quals hom ha identificat, a partir de la toponímia, referències històriques i elements conservats: el Serrat de la Guardiola o de la Guàrdia, el cim de les Stiges del Bou, el mas Puig, dins del terme municipal de Taradell, el Puig-sacosta, en el terme de Santa Eugènia de Berga, i el cim de Montagut i el mas Vilarmau, ja en el terme municipal de Viladrau.

Lloc fàcilment defensable

Com ja s'ha dit, el castell es troba en un lloc elevat de difícil accés, amb fortes pujades i cingleres. L'edifici, a més de disposar d'elements constructius propis per a la seva defensa (torre i muralla), s'aixeca just a l'extrem d'una plataforma formada per dos grans blocs, balmats i erosionats, amb una alçària d'uns 8 m per sobre del pla que la sosté. Pel cantó de llevant, punt pel qual es pot arribar de manera més planera als peus del castell des del Collet de Taradell, és on es fa més evident aquesta alçària, ja que la roca presenta un cert embalbament.

Pels cantons nord i sud, a més de la presència de la muralla arran de la massa rocosa, els forts cingles en ambdós vessants del turó hi fan impossible l'accés. L'únic lloc per on es pot accedir al castell és pel cantó de ponent, lloc on es va construir la torre. En aquest punt les cingleres i la superfície rocosa no tenen tanta potència i fan més fàcil el pas enmig de les esquerdes (petits graus) de la roca natural. Tot i així el camí ha de superar forts pendents abans d'arribar a l'esplanada davant de la fortificació.

Lloc resguardat per zones muntanyoses

El castell mira vers la plana de Vic, però es troba a l'entrada dels espais muntanyosos de les Guilleries i el Montseny. Aquesta proximitat a ambdues zones muntanyoses li dona seguretat davant de qualsevol atac, ja que ofereix la possibilitat de refugiar-s'hi.

Resultats de les intervencions arqueològiques

Les recerques arqueològiques al castell de Taradell s'inicien a partir de les tasques de neteja portades a terme pels membres del Centre Excursionista de Taradell, amb l'objectiu de recuperar la porta d'entrada al recinte després d'haver-ne localitzat la llinda. Durant el desembre de 1984 es fan quatre cales de sondeig a diferents punts per tal de treure la màxima informació, veure les possibilitats arqueològiques i programar futures actuacions. Atesos els resultats positius es proposa la realització d'un projecte de recerca que es desenvoluparà en cinc campanyes, entre els anys 1985 i 1989.

L'objectiu dels treballs és la recuperació de les estructures del castell i el coneixement de la seva evolució i etapes constructives, així com l'estudi de la seva distribució interna i l'ús de cadascun dels àmbits que el conformen.

El castell es configura a partir d'una torre circular unida a un mur que tanca tot un recinte amb dependències al seu interior. Presenta un perímetre d'uns 66.75 m, i una llargària i amplària màximes en el punt central de 32 x 12 m; la superfície ocupada és d'uns 442 m². Aquest mur, o muralla, construït a freg de penya, s'adapta perfectament als límits irregulars de la superfície rocosa. Excepte al sector nord, es tracta d'una mateixa obra feta amb pedres desbastades i ben disposades, relligades amb morter de calç i sorra. La seva alçària varia segons els sectors, però en alguns punts del sector sud i oest supera el 3 m.

Així, la imatge del castell des d'una certa distància és la d'una «gran nau» penjada sobre dues roques imponents dalt d'un turó.¹¹

Els diferents elements o sectors de l'interior del castell es defineixen a partir dels límits de les estructures constructives i/o per trets concrets que els donen unitat. Aquests són:

La torre

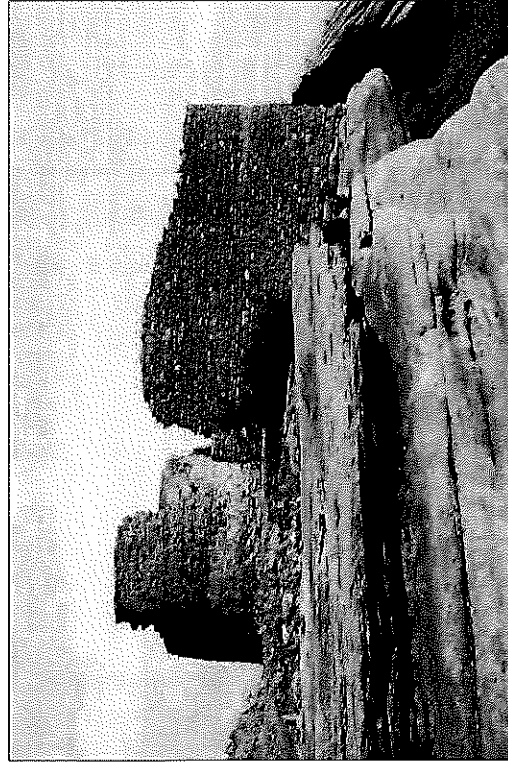
Es tracta d'un dels elements més significatius de qualsevol castell. Es troba a l'extrem nord-est del recinte, just al costat dret de l'entrada a l'interior del castell. És des d'aquesta posició que es domina millor l'ampli territori que envolta el castell. De la torre n'ha perviscut la seva base, de planta circular, construïda directament sobre la roca natural. Les seves dimensions són de 6.5 m de diàmetre exterior, 4.5 m de diàmetre interior i el gruix de la paret és d'1 m. Pel que fa a l'alçària varia molt. Els trossos amb menys filades i en més mal estat de conservació es troben a la meitat oest de la torre, la qual era ocupada per uns grans blocs de la paret caiguda que, en un principi, van comportar que sols se n'excavés una meitat. Aquests blocs foren aixecats i restituïts en el seu lloc en el transcurs del treball de restauració de 1988, la qual cosa va permetre exhaurir la seva excavació.

El mur de la torre, amb un aparell diferent a la resta de construccions del castell, està fet amb pedres planes i primes en forma de filloses, disposades en filades horitzontals i fixades amb un morter compacte, molt ric en calç i sorres de gra gros.

A partir de les seves característiques constructives i de l'anàlisi de la seva estratigrafia, s'ha plantejat a nivell d'hipòtesi que seria una torre de dues plantes amb una alçària a l'entorn dels 9 m, amb accés al primer pis, des d'on es podria pujar a la terrassa superior i baixar al pis inferior. A més de ser la torre d'homenatge del castell i el punt amb millor control visual, el seu ús com a lloc d'habitat queda demostrat per la presència de tres estrats que denoten una clara ocupació humana, amb restes de fauna, ceràmica grisa medieval (segles X-XI) i una llar. La construcció de la torre correspondria a una obra de finals del segle X o principis de l'XI i es deixà d'utilitzar definitivament abans de les reformes de 1398 i 1406. La seva destrucció i la caiguda dels grans blocs podria ser conseqüència de l'ús d'explosius en una època moderna.¹²

11. En aquest sentit el castell de Taradell té un paral·lel molt clar, pel que fa a la morfologia i a la ubicació sobre una gran roca balmada, en el castell de Castellcir, al Vallès Oriental.

12. Respecte a aquesta qüestió no es disposa de proves. Cal dir que pel tipus de fractura dels murs no semblava que l'esfondrament fos provocat per un terratrèmol.

Torre i mur sud-oest del castell de Taradell des de la plataforma d'accés.

Estructura A

L'anomenada estructura A és una habitació de forma rectangular (6,25 m x 3,82 m) que ocupa la meitat nord de la part central del castell. Està situada just un cop passada l'entrada al recinte del castell a mà esquerra, on hi ha una petita porta per accedir-hi. Entre els murs que delimiten aquesta cambra cal destacar el del cantó nord, aixecat just al límit de la roca natural. Presenta una alçària d'entre 3 i 4 m i unes característiques constructives semblants a les de la torre. A la seva cara interna es distingeixen les restes d'un *opus spicatum* (en la seva part superior), una finestra espiellada amb esplandit (s'intueix una segona obertura més a prop de l'entrada) i vuit encaixos quadrangulars situats en un mateix pla horitzontal, fets després de la construcció del mur i que haurien servit per sustentar algun tipus d'embigat de fusta.

Durant l'excavació d'aquest àmbit es va observar, a l'extrem est, com la roca natural estava retallada en forma de capçal quadrat, al mig del qual hi havia un element rectangular fet amb pedres de diferents mides, algunes d'elles de pedra tosca o traverti. En aquesta cambra no es va recuperar pràcticament cap resta de material ceràmic, únicament es va documentar material constructiu, com cairons de paviment i alguna teula.

D'aquesta estructura, a partir dels diferents elements que la componen i de les dades documentals disponibles, hom ha plantejat la hipòtesi que es tracti de l'antiga capella de Santa Creu del Castell, de la qual es desconeixia la seva

ubicació exacta. La seva datació aniria entorn dels segles XI-XII i, després de diverses reformes i reparacions, durant el segle XVI hauria deixat de ser utilitzada com a tal.

Estructura B

L'estructura B, localitzada a l'extrem nord-est del recinte, té una planta de forma rectangular i de dimensions molt reduïdes (1,90 m x 2,10 m). En resten d'una a tres filades de pedres planes ben disposades assentades directament a la roca natural. Les parets, tant a l'interior com a l'exterior, estan arrebossades amb calç. La datació i la interpretació d'aquest element és problemàtica en no disposar de més dades i tampoc de gens de material arqueològic associat a ell. Es tracta d'un sector amb molt poc sediment i força remenat.

A nivell d'hipòtesi s'ha apuntat la possibilitat que es tractés d'una altra torre de guaita, ja que es troba en el punt més alt de la superfície rocosa i des d'on es domina l'accés a la fortificació pel cantó de llevant. Una altra possibilitat és que fos una cambra aïllada de la humitat amb calç, per guardar-hi aliments o altres productes. La seva construcció es pot situar amb anterioritat a les grans reformes de finals del segle XIV i inicis del XV.

Sector Est

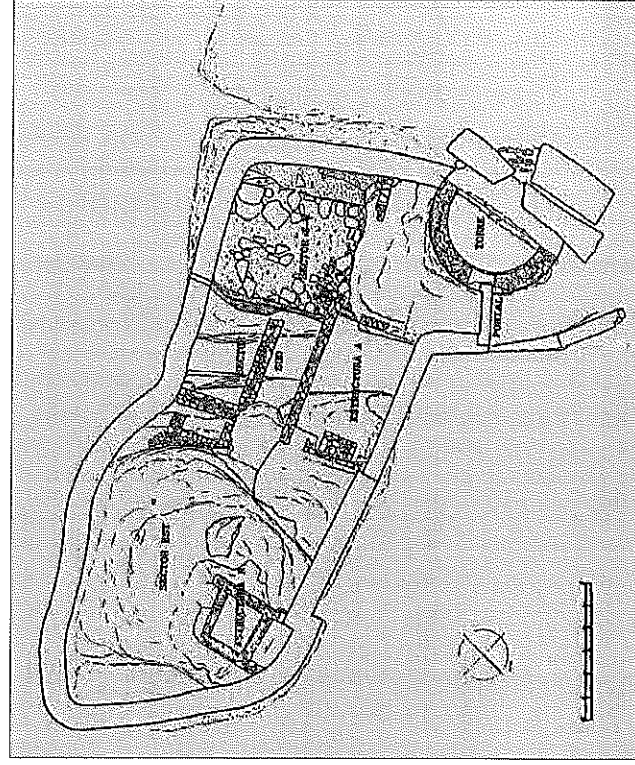
Aquest sector, excavat durant la campanya de 1986, presentava molt poca potència de sediment. Excepte la cambra quadrada B i la muralla que segueix els límits de bloc on s'assenta el castell, en aquest sector no hi havia cap mena d'edificació feta amb pedra.

Sí que en aquest sector es va documentar un petit encaix rodó excavat a la roca natural i una sèrie de retalls a la mateixa roca que dibuixen un gran cercle d'un diàmetre aproximat d'uns 3,5 m, la qual cosa fa pensar en una construcció amb fusta d'una primera fortificació del segle VIII o dels segles IX-X.

Sector Sud-Oest

La unitat i els límits d'aquest sector són fixats, en bona part, per l'aparició en el transcurs de l'excavació d'un paviment fet amb lloses planes, sota del qual es troba un nivell de morter molt pobre en calç i sorres vermelloses que conformen la coberta d'una cisterna per contenir-hi aigua. Es tracta d'una cambra de 3,60 m x 4,25 m, amb una alçària màxima d'1,95 m. Les parets estan arrebossades amb un morter de calç i sorres remolinat, que impermeabilitza tota la cavitat. El terra és la mateixa roca natural retallada i el sostre de volta presenta restes de l'encanyissat emprat per a la seva construcció. L'accés a la cisterna es fa mitjançant una petita obertura delimitada per pedres ben posades situada a prop de l'estructura A.

Probablement en un primer moment en aquest punt la roca presentava un fort desnivell, restant per sota de la cota de l'entrada del recinte, de la torre i de

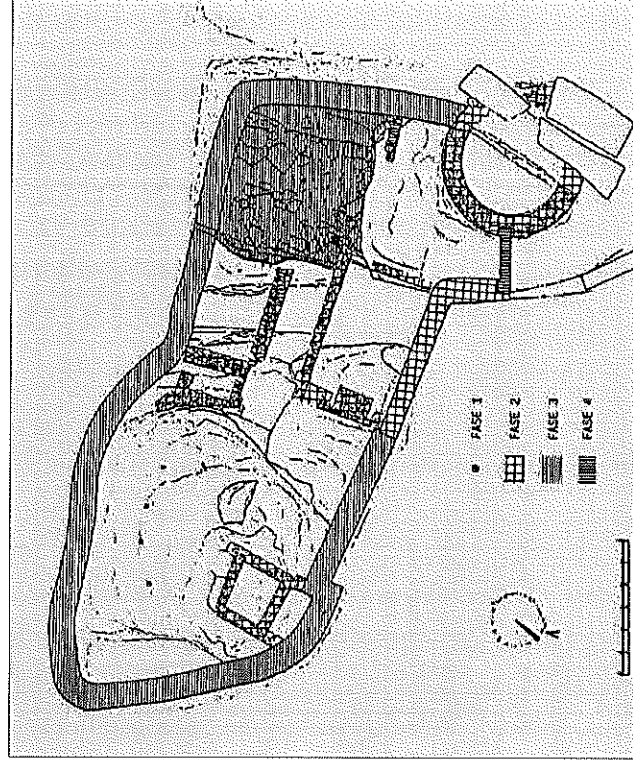
Planta general de les estructures del castell de Taradell. Identificació de sectors.

l'estructura A. D'acord amb els resultats de la recerca arqueològica hom considera que la construcció de la cisterna i el consegüent anivellament d'aquest sector amb la resta del castell corresponen a la mateixa obra de finals del segle XIV i inicis del XV, quan també s'aixequen bona part dels murs perimetral del castell. Pel seu emplaçament, molt a prop de l'entrada, aquest espai esdevindria el pati d'armes.

La gran quantitat de material ceràmic del segle XVI trobat en aquest sector i les restes d'alguna paret feta amb pedra seca, permeten afirmar que aquest era l'espai utilitzat com a lloc per guardar-hi els animals d'acord amb l'inventari de 1507, que situa el mas prop de l'entrada.

Sector Sud

Aquest sector comprèn tota la meitat sud de la part central del castell, just on hi ha la profunda diàclasi que separa els dos grans blocs sobre on s'assenta el castell. Aquest fet fa que es tracti del sector on hi ha més potència de sediment. Una excavació feta a principis del segle XX per mossèn Sarà i la posterior erosió natural i antròpica havien fet que bona part del sector quedés rebaixat, comportant

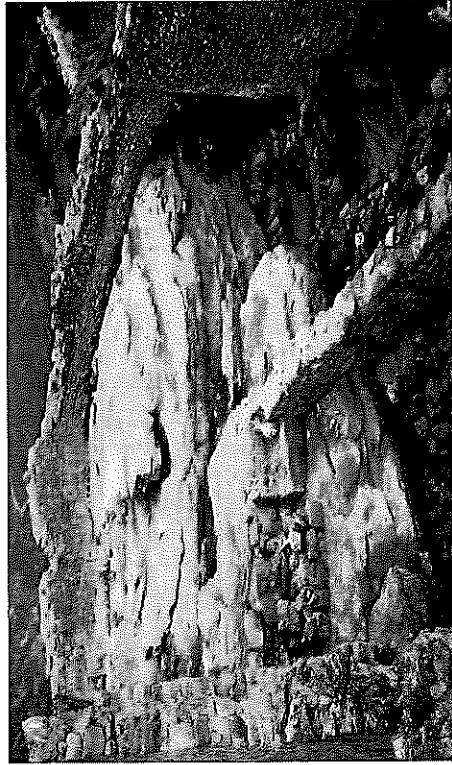
Planta del castell de Taradell. Fases constructives.

amb el temps la pèrdua dels materials (pedres i morter) de la part baixa del mur que configura el recinte del castell. L'esvoranc obert en aquest mur fou utilitzat com a accés al castell fins a la restauració de 1989.

Tanmateix, la intervenció ha permès documentar en aquest sector un seguit d'estructures, totes elles fetes amb pedra seca, associades a diferents nivells d'abandonament, paviments de pedres, una llar de foc i una gran quantitat de ceràmiques grises medievals dels segles XI-XIII, entre els quals hi ha olles, gerres, cassoles, tapadores i alguna paella. Els nivells amortització d'aquestes estructures amb material baixmedieval plantegen que es tractaria d'algun tipus d'edificació o lloc d'hàbitat anterior a les reformes de finals del segle XIV i inicis del segle XV.

Conclusions referents a la intervenció arqueològica

El castell de Taradell, tot i les seves particularitats, és un clar exemple de fortificació medieval ubicada en una àrea concreta de l'interior de Catalunya. A partir de les dades documentals, de l'estudi del marc físic i de la recerca arqueològica es poden establir diferents fases del castell. La seva evolució, transformació i

Interior del recinte fortificat. Estructura A, sector Sud i sector Est.

desaparició, així com les seves funcions militar, administrativa i d'hàbitat, van íntimament lligades al desenvolupament d'un món i d'un sistema, el feudal, que li va donar sentit o raó de ser.

Tot i que en el transcurs de la intervenció no s'han documentat restes arqueològiques anteriors al segle IX, cal fer esment que molt probablement aquest indret ja hauria estat ocupat des d'època prehistòrica i a l'antiguitat, atesa la seva proximitat als jaciments de la Tomba sobre Mansa, Subiradells, Puig Castellar, Tombes de la Serra... i a la troballa d'alguns materials ceràmics a les balnes properes entre el castell i la font de Can Boix o del Castell.¹³

Orígens i formació

Etapas carolíngia (segle VIII - principis del segle IX)

L'origen de la fortificació del castell de Taradell cal posar-lo en relació amb els forats i retalls excavats a la roca natural localitzats al sector est de l'interior del recinte, i que podrien correspondre a la base d'una possible construcció de fusta amb funcions de control i guaita. Es tractaria d'una estructura molt simple d'un caràcter efímer i feta d'acord amb les tècniques i costums dels qui la van aixecar. En aquest sentit els darrers treballs d'arqueologia experimental al jaciment

arqueològic de l'Esquerda (les Masies de Roda, Osona) ens poden donar una idea de com podria ser aquest tipus de construcció.¹⁴

Aquesta possibilitat ve reforçada per les condicions de defensa natural que presenta aquest sector al límit de la plataforma rocosa on s'assenta el castell, separat per una potent diàclasi en l'únic lloc de possible accés.

Amb tot això, tot i que els primers documents que ens parlen del castell de Taradell són dels anys 893 i 898, molts historiadors i arqueòlegs han apuntat que aquest castell podria ser que fos un dels punts fortificats d'Osona durant el primer intent de conquesta carolíngia de la Marca el 799, com a resposta a l'expansió musulmana del primer terç del segle VII (Poitiers, 732) que amenaça les fronteres del regne franc, així com durant la revolta protagonitzada pel cabdill local Aissó a l'entorn de la Roda Civitas (l'Esquerda).¹⁵

Es tractaria, doncs, d'un assentament militar on hi hauria una petita guarnició d'homes destinada primer al control d'una zona de frontera i, poc després, al control d'un territori revoltat.

El castell prefeudal (segles IX-X)

El que sí es pot afirmar, gràcies a la documentació escrita, és que el castell de Taradell formava part de la xarxa de castells establerta a la plana de Vic durant el procés de repoblació i reorganització del territori de la Catalunya Vella, empresa pel comte Guifré el Pilós a partir de 879. Aquest fet representa, entre d'altres, la instauració del comtat d'Osona i la restitució de la seu episcopal de Vic (antiga Auso visigòtica). Així, doncs, aquesta xarxa de castells es veu completada amb tota una xarxa de parròquies.

Es tracta de castells emplaçats en llocs especialment ben dotats per a la defensa natural: o bé en turons situats a una altura mitjana d'entre 700 i 800 m d'altitud, a banda i banda de la plana de Vic, o bé en meandres i península que ha format el riu Ter. Així es dibuixen dues línies de fortificació, per un cantó l'eix nord-sud i per l'altre l'eix nord-est a l'entorn del riu Ter. La seva posició estratègica i la fàcil comunicació permeten el control de les principals vies de comunicació —*strata francisca* i riu Ter— i d'altres vies secundàries d'accés a la Plana i a la ciutat de Vic.

A partir d'aquest moment els castells són un element més de l'organització administrativa del territori i esdevenen el centre d'un terme jurisdiccional —castell termenat— on trobem petits nuclis de poblament com parròquies i viles. La majoria d'aquests termes depenien d'un agent públic delegat del comte

14. Vegeu la pàgina web <<https://www.lesquerda.cat>>. Durant el mes de juny de 2015 es va construir una torre de guaita carolíngia en el marc del projecte d'arqueologia experimental finançat per la DGICYT (HAR2012-36497).

15. Les darreres dades arqueològiques en relació amb aquests fets les poden consultar a OLLICH, I.; Rocafiguera, M.; Amblàs, O.; Pratdesaba, A.; Pujol, A. «Visigots i carolíngs a Osona. Novetats arqueològiques des del jaciment de l'Esquerda». A: *Actes III Jornada d'Arqueologia de la Catalunya central*. Departament de Cultura (2015). Roda de Ter: Fundació de l'Esquerda - Ajuntament de Roda de Ter. [En línia]. <<http://calaix.gencat.cat/handle/10687/1192265>>

13. Segons Pladevall, A. *Taradell. Passat i present d'un terme i una vila d'Osona*. Vol. I. Vic: Eumo Editorial, 1995, aquests materials serien ceràmiques grises dipositades al Museu Episcopal de Vic.

(vescomtes, veguers o vicaris comtals) i tenien competències públiques d'ordre fiscal, militar i jurisdiccional. A canvi del seu servei rebien una part de bens i terres fiscals, anomenat *feu*. Si abandonaven el càrrec (per defunció o per altres motius) en principi aquest passava a un nou agent, però la tendència va ser que esdevingués hereditari.

Aquesta organització territorial se sobreposa a una de ja existent, possiblement mil·lenària, la qual és el reflex d'un marc natural, tant físic com humà, i que molt probablement recull velles estructures definides per valls naturals. En aquest sentit es poden fer les següents associacions: vall del Bisaura - castell de Besora; vall del Ges - castell de Torelló; vall del Sorreig / Voltreganès - castell de Voltregà; el Cabrerès / Collsacabra - castell de Cabrera; vall del Gurri - castell de Taradell, etc.¹⁶

Amb tot això, el castell continua essent sobretot un enclavament militar utilitzat per a la conquesta, el control i la reorganització del territori.

Etapas feudal (finals del segle x - segle XIII)

Al segle x es construïa la torre rodona i l'estructura A, identificada com a capella del castell. La torre s'ubicaria, respecte a la torre de fusta de la fase anterior, en un altre punt de la plataforma rocosa: tindria una alçària aproximada d'uns 9 m i dues plantes, amb accés a la planta superior. Tant la torre com la capella tindrien unes característiques constructives molt sòlides amb pedres planes amb un ric morter de calç i molt compacte. Pel que fa a les estructures del sector sud, amb murs fets amb molt poc morter o pedra seca, correspondrien a aquesta etapa però es fa difícil precisar el moment de la seva construcció.

Entre finals del segle x i la primera meitat del segle XI el castell i el seu terme passa de ser un instrument administratiu públic a un de privat en el marc del procés de feudalització que viu la societat. A Catalunya els càrrecs públics —vescomtes, veguers...— es converteixen en hereditaris i, a poc a poc, van adquirint més poder i capacitat econòmica enfront de la debilitat del poder comtal (el 1080 el comte Ramon Berenguer II, Cap d'Estopes, és assassinat per Berenguer Ramon II, el Fratricida). Totes les càrregues fiscals de caràcter públic suportades pels súbdits del terme passen a ser càrregues de l'àmbit privat.

El castell, i de manera més especial la torre mestra o de l'homenatge, esdevé un símbol de poder enfront d'altres senyors i enfront dels pagesos que vivien en el terme. El seu ús com a lloc de guàrdia i refugi de la guarnició decau (ja no és un castell de frontera) i al seu entorn s'exerceixen les obligacions feudals (manteniment del castell, avís en cas de guerra, reunió de súbdits...).

En aquesta fase el castell de Taradell és habitat de manera més o menys estable tal com queda palès per les diferents llars de foc documentades a la torre i a l'estructura sud, així com per l'abundant material de ceràmica grisa corresponent

16. Cal recordar que en molts d'aquests castells primigenis hi ha restes d'ocupació d'èpoques ibèriques: Tona, Voltregà, Mailla, Besora...; i molts d'ells tenen topònims d'arrel antiga: Guró, Besora, Torelló, Orís, Tona o Taradell.

a olles, geres i cassoles dels segles de l'XI al XIII, i restes d'animals d'ús domèstic. D'acord amb la documentació escrita, sembla que en un primer moment al castell hi va viure el castlà, però a partir del segle XII va ser llogat a la família Castell, del mas Castell. Amb tot això, i segons les diferències tipològiques dels materials ceràmics trobats en els diferents àmbits, cal plantejar que els castlans o primers responsables del castell van ocupar sobretot la torre, al segle XI, i a partir del segle XII les estructures del sector sud correspondrien al mas Castell.

Etapas baixmedieval (segles XIV-XV)

En aquesta fase les estructures que formaven part del castell es veuen considerablement alterades i transformades. Es construeix el mur perimetral al castell, adossat a la torre i a la capella, així com la cisterna del sector sud-oest i la porta d'entrada. Aquestes obres devien comportar la destrucció de les estructures d'habitació del sector sud, i algunes actuacions puntuals a la torre i a la capella per construir un portal nou.

Cal recordar que, segons la documentació escrita, a principis del segle XIV el castell està en un estat ruïnós motivat segurament pels conflictes per qüestions de límits entre Vic i Taradell. Poc després la família Castell que vivia al mas del castell va morir a conseqüència de la pesta negra de mitjans del segle XIV. Finalment, després de diversos intents, el 1398 i el 1406 el senyor del castell, Bernat III de Vilademany, davant el possible conflicte entre el Principat de Catalunya i el regne de França,¹⁷ decideix emprendre les importants reformes al castell.

El castell de Taradell, com els altres castells i fortificacions, no és aliè a la crisi demogràfica, econòmica i social dels segles XIV-XV. A poc a poc es converteix tan sols en el centre d'un senyoriu, perdent qualsevol tipus de funció pública.¹⁸ En aquest moment la monarquia catalanoragonesa, amb un paper cada cop més determinant gràcies a l'expansió política i comercial al Mediterrani i al suport de les ciutats, intenta afeblir el poder dels nobles i eclesiàstics creant unes superestructures polítiques. Es fa una divisió territorial per vegueries, on el veguer actua com a delegat reial amb poder governatiu, judicial i administratiu.

Les reformes empreses en aquest moment per molts senyors als seus castells responen a conflictes davant la necessitat de mantenir els seus privilegis derivats del sistema feudal imperant fins llavors. El castell és el símbol i centre del seu poder, que ara es veu amenaçat.

Tot i que no és el cas del castell de Taradell, l'últim gran conflicte on es veuen immersos la majoria de castells de la comarca d'Osona és el de la Guerra Civil

17. Cal incloure aquest document en el context dels conflictes amb Castella i França que van motivar que Pere el Cerimoniós ordenés a mitjans del segle XIV l'enfortiment de ciutats, viles i llocs d'arreu del país. VERDÉS PUIGAN, P. «Els processos d'emmurallament». A: *L'Art Gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palans a les maties*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

18. No és estrany que el 1399 alguns habitants de la sagrera i de masos del terme del castell que pertanyien a la jurisdicció o del domini eclesiàstic no acceptessin anar a fer obres al castell, tot i que la disposició del senyor i la crida del baile del gener de 1398 anava dirigida a tots els súbdits del terme (Arxiu Parroquial Taradell, Comu de Batllia 1390-1399 i Monjo 1345-1399 s. I.).

catalana de la segona meitat de segle xv. La Sentència Arbitral de Guadalupe de 1486 significa la fi del conflicte, amb la resolució del problema dels pagesos remences i un canvi profund en l'estructura del camp català.

Segle xvi. Etapa moderna

D'aquesta fase s'han documentat petites construccions, fetes en pedra seca, i algunes reparacions internes una de les quals podria correspondre als encaixos a la paret del mur nord de l'estructura A (capella), probablement per aguantar el forjat de fusta d'un segon pis o una nova coberta. En aquest moment la torre, i molt probablement la capella entesa com a edifici de culte, ja haurien estat inutilitzats.

Tal com resta reflectit en la documentació escrita, l'ús de les estructures del castell queda restringit al de masia o residència d'algun estatadant. De característiques molt simples, segons un inventari de 1507, l'estructura ocuparia el sector més proper a l'entrada del castell i estaria formada per dues cambres i una cort.

En aquest moment els canvis que ha sofert la societat —paper emergent de les ciutats, una monarquia enfortida, noves estructures administratives i canvis en les relacions entre individus— fan que ja no tingui cap sentit l'existència de castells encimbellats i incòmodes per viure-hi. El castell de Taradell ja no serà utilitzat mai més com a fortificació, centre de poder o de domini senyorial.

Segles xvii-xx. Abandonament

Aquesta etapa correspon a la fase de l'abandonament total del castell i de la destrucció dels seus murs. Molt probablement les seves parets foren utilitzades com a pedrera per a la construcció del mas Can Boix, situat molt a prop del castell i que li donà el nom. És així com, fins abans de les intervencions de recuperació i adequació de 1984 a 1992, el castell de Taradell era conegut popularment com a castell de Can Boix.

Bibliografia

- ABADAL, Ramon d'. *La Plana de Vich en els segles viii i ix (717-786)*. Vic, 1954.
- ALBAREDA, J.; FIGUEROLA, J.; MOLLIST, M.; OLLICH, I. *Història d'Osona*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
- BAUCELLS, J.; PLADEVALL, A. «La vila de Taradell en el transcurs dels segles». *Taradell* (1966), 142 p. [Separata]
- BOJÓ, Jordi. *Els orígens medievals del paisatge català. L'arqueologia del paisatge com a font per conèixer la història de Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004.
- CABALLÉ, A. «L'excavació estratigràfica de la torre rodona del Castell de Taradell». *Acta Mediaevalia* [Barcelona], annex 3 (1986), p. 25-39.

— «El castell de Taradell: un exemple d'intervenció en el patrimoni històric (1984-1989)». *Monografies del Montseny* [Viladrau], 7 (1992), p. 167-186.

CABALLÉ, A.; OLLICH, I. *Memòria i estudi arqueològic del Castell de Taradell*. [En línia]. Barcelona: Gencat.cat - Memòries d'intervencions arqueològiques. <<http://calaix.gencat.cat/handle/10687/9289?locale-attribute=ca>>

CUVILLIER, J. P. «Una societat en crisi: la sagrera, la parròquia i el castell de Taradell després de la pesta negra (1352-1365)». *Ausa* [Vic], VI, (1968-1971).

— «Les communautés rurales de la Plaine de Vich (Catalogne) aux xiii et xiv siècles». *Mélanges de la Casa de Velázquez* [Madrid], IV (1968).

IGLESIÉS, J. *El fogatge de 1553*. Barcelona: Fundació S. Vicens i Casajuan, 1979, 2 vol.

JUNYENT, E. *Diplomatari de la Catedral de Vic (segles ix-x)*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1980-1990.

OLLICH, I.; ROCAFiguera, M.; AMBLAS, O.; PRATDESABA, A.; PUJOL, A. «Visigots i carolingis a Osona. Novetats arqueològiques des del jaciment de l'Esquerda». A: *Actes III Jornades d'Arqueologia de la Catalunya central*. Departament de Cultura (2015). [En línia]. <<http://calaix.gencat.cat/handle/10687/119226>>

PLADEVALL, A. «El castillo de Taradell y su primitivo termino». *Ausa* [Vic], II (1955-1957), p. 492-501.

— *Taradell. Passat i present d'un terme i una vila d'Osona*. Vol. I. Vic: Eumo Editorial, 1995.

PLADEVALL, A. et al. «Castell de Taradell». A: *Els castells catalans*. IV. Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1973, p. 964-976.

PLADEVALL, A.; BAUCELLS, J.; IZQUIERDO, R. «Síntesi històrica de Taradell». *Taradell*, núm. 304 (1974). [Separata]

SAURINA, M. *Història de Taradell*. 1902. Ms. 323 de la Biblioteca de Catalunya.

VERDES PUJAN, P. «Els processos d'emmurallament». A: *L'Art Gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

